

32



[N12]

ദൈവകാവ്യം.

1857 ഫ. 19.

മിഷനറി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി

მეგობარი და ნათესავი, საყურადღებო!

თ. ლ. გრიბინაძე.

ვირი .

ვირი ველზედ ან და სძოვდა ორი თუ სამი
დღეობდა,
მეზვერებისა ამდროთ სიმსუქნის ზეთი სწესობდა,
თავისუფლებას ჩემობდა, იმუქნებდა შევეტეოდა.
ან ეკადრება სხუა ვანთა, დაგუანათადა წხეობდა.

მწიანთა იყო ადსაგსე იგი ღამითა შინდოთნი,
იგუქნდივ ცუდი იყო, ახლოს ტბა, მათ ზედა შუქა ზე
გონთ,
დაჭიკჭიკობდა სკვანჩადა, გაკვასითგანც მას ორი.
ანა თუ ვინა იქ უოუნას, ან იწუნებდა ანც
ფოქა.

ვირი ზაღმონი იმ ანესა, ვინა თუხსა აბიჯებდა,
დაბობდა, ხეცობდა, იღებდა, თამაშობდა ზე იმ-
წესობდა,
მწიანესა შინით თუშუდა, ანჩევდა შინშიდ იღებდა,
კანძანდა ცოცხლს განცხობა, თუმც ვინმე დათ-
ფრებდა.

დროს ან დაემებს სვიანი, სხა ღმინსა ან ანგა-
ნიშობს,

დაცა სწადს ბუდი უხვია, ან ცანჯის წინა დაუსობს,
 მას ხელა ნეტადს მანანას, ვითარცა წვიმას დაუშობს,
 ბუდი ვინც ვლაციაცა, შეისად წადაცოცხდ
 შაჟობს.

ვინც ბუდსა მიენდობა, ბუდიც მკინად უდალატებს,
 გაასუქებს, გაადაღებს, ხან ხუშნობაა გააბუტებს,
 ბუკსა დასმე სხუა ზ სხუასა ვინც ვინუღს მო-
 უმატებს.
 მაგნამ მისი უუჩის ქნუვა, დას ნიშნავს ან განუმატებს.

ვინზედ ბუდი და შესჯდება, შეხულო ბუდაუჩია,
 წვივ მაგანი, მოქინდრული, მოქინსულია, გმინთა,
 ახლოსა მისვლა, შიკარვა, მნელა ზ გასაჭირია,
 მაშინ აქებენ უკელანი, ვინ იტუვის დომე ვინია?

უთოი და ბუდსა შეგნიძნე, თდეს ვინსა ესტუმრება;
 ანა შუენს მისთვს ფაჩობა, სასახლესა ქება დიდება,
 მაგნამ თუმიც იწყოს გალობა, მას უნთობ ან იამება,
 ამისთვს ჩემსა მუტრუკსა, ხან ზ ხან გაუმიჯავრდება.

ესე აქებს გგონებ მიზუბად, და ბუკსა მოთოვს
 წუადობას,
 თოდემ უვიწილი ვინისა, სჯობია კიდევ წიხლობას,
 მე ბუკი ნაზი მინახავს ეტრფოდა ვინის გალობას,
 აქ შევეწიოთ ჩემს ვინსა, ვმსიქუათ ნიშნავს
 დაუდგრობლობას.

ან ეკლესია ჰქვიანსა ბუღის დაუდგრობელი,
 „ქვეყნის იტისო, ის ამბობს, ბუღი ზე მისი სოფელი.“
 ფრინავს თქმოსა ფრთებიათ, ღამაზი განსაკ-
 თობელი,
 ოღეს ვინს ეხალისება, ვინსა მოძრიდებს უოკელი.

ჩემო მკითხველო. იხილე ჩემის კადმისა ბოკობა,
 მე ან მიჯნებს შენ შინც, უბეძანე გიგა მას
 შინა,
 ბუღი დომ ვინზედ შეჯდება ან შეუწისო მისთვის
 ფაშობა,
 ან იტის დომე ან ვინცა, ასე თავისა აშობა.

და კუყო ჩემი ან ესმის, ანა ფერს ანას მი-
 ჯეკებს.
 (1) თუთხსა სადაფის ველზედა ყმამკელის მსტაკსად
 იხანებს,
 თამაშობს, აწუობს დასაღასად თემად ზე თემად
 შაიჭებს.
 თქმუნსა თავს ვუიციამ ხანდახან მეტისა თქმითა
 მაჯაკებს.

ხან გიჟი ანის, ხან ბრძენი, ხან მიჯნურის ხან
 გმინი,
 ხან ახალ დაბადებული, ხან აკანაკი ზე შინა,

(1) სადაფის ველად, მწეკადნი ქედ და ვეწოდებთ.
 რ. კ.
 2.

ხან მადლა შეჴყენი აწივი, ხან გგრიტი უცხო ზ
 მწიდი,
 მე მისა ანა შესმისდა შეჴყენებოვან ზ ვსტინი.

ვინა მსთქვას მისნა საქჴენი, სადაუწს ხესა
 სადა აგავს,
 ეს ვეკ ვანაშენ ლაღამან, დამადუღს უანუემს
 და მოკლავს,
 აწ კბილი ბედსა მოაგლო, ვიტი გაძნობს იგი
 ტყავს,
 მე ვეკ მიმხვდავან, ან ვატი; თუ და ვუბნია დასა
 გავს.

აწცა შეხედეთ ამ თქმაშიდ, ქვემო და დაუწეონა,
 ,,ვინი აწისო ჟენით ზ სიმარღათ იმის გეწია,
 ნესა მისა დასწეოს, მე წრეკით ჴეჴა შეწია,
 წადა უწჩიოს იგი მსთქვას, მას ჩუგან ვუბნია
 სწეწია.

ის ამბობს ვითომ იმ ველსა იგავე ბგდი მთავ-
 ნობდა,
 რომელი მისსა შეტრუქსა, ასუქებდა ზ უწეწობდა,
 უწეგალის მწვანის აფუჴვას წახთენას ან ვინ მწვავ-
 ნობდა,
 ვიწი ვინულად ვინობდა; დას დავებდა, ხანობდა.
 იტყვის რომ დანდი ანა აქეს ბაღახობს, ანკებენს
 მწეწია,
 კოტწინალობს ზ მას ჩადის წადა ვინისა ჟეწია,

გაღსსლტება ზე წიხლს ზე ყდის და უჭინს ბედ-
ნიეზია,
სიძარღით, ექვით ნუ სტანით ვინა ანძისა გუზია!

აწე მოსწყინდა მწყანე ზე გეოთ ია ნაწნაძისა,
იასამანის ტანი, ზე შამბახი იმა ადისა,
ფოთოთლი, მოლი ზე სკინტრი, თავის უკაღის ბა-
დისა,
ეჭეკაღთ დედოკაღს დაუწყო მიჯნუდრობა გუბადისა.

შიანი მოაგლო უნდოდა, მისი რა კოცნა, მოკრეკა,
სწადდა სკიანსა რათამტა, ეგვილეუბედაც იმეუა?
და ნახა შიანი ვინისა, შეკრდა შეშინდა ის მეუა,
უბძანა სადა ვინახაშს, რომ ვინძინ ვანდხედ იმეუა.

ბძმანა ზე ნეშის დაშეკა, ვინისა ბაგე ნაწნაძისა,
ანუთი დიხნიალა, დმუკთო! და გმანი, მენე ანსა!
ბედმტა ჩაუუყრუნა, ან შესნის ვანდი მის გუბადსა,
გაიქტა, მიწბის ზე სწევეჯლის, გოდას, შინდოდას ზე
ბადსა.

დასუსტდა უმთის ნემსის კვით, ანა აქეს დონე
ზე ძალი,
წამოწყა მიწთა ხეთას ვითომ დაკრძილი ზე მკრთალი,
ბედი თავს უკაღის ზე მოაქეს, სხუა ზე სხუა გვანა
წამალი,
ოხ! ვანგო ფოხო, სადა ხან, შერი სჯულისა მა-
რთალი.

წავს, თუაღს ან ახელს, შეხედო გვეტანება
 მკურდარა,
 აღმოიბნებს ხან ჭ ხან, ასე რომ შესაჩანია.
 ხან ჭ ხან უუხსაც დაქნევს, ეს მათეული გუბანია,
 სულ მისი უოჯა ჭ ქცევა თავის უფლებას ბანია.

სტრეხს, კვრესს, ტყვი ჭ შოთახს, ვითა ნაწნადი
 ჩველია,
 ბელან წამალი დადგა, სამკურნადო ჭ ლბილია,
 ჟანია: სჯობს რომ წამოდგეს, დიდის გუბანისა
 მკურია,
 იმის წამდე საჩქლოა, ნუ ანის ფერ შეცვლილია.

ფრიად იამა რომ ესმა, დიდის გუბანისა მკურობა,
 წამოდგა მძამელ ჭ წენად, ისმანა დიდი ზნდი-
 ლობა,
 მიმოახელა იგვრდივად, ნასა მწვანელითა შდელიობა,
 ზანმაცად, კვრესით დაიწყო შუქცევა ჭ სადელიობა.

ზიჩი რა მოსდგა მწვანესა, თუჩმე ან სტრევიან
 მას ბაგე,
 სანაზისგან შეეშობვა, კვრესა, ტყვიელი მას აგე,
 ბელსა უცრანის ჭ ეტყვის „კასოჯს მებუმჩე წათ
 მდაგე“
 ასეა გასუქსული ვიჩი, მუტრუჯი მებატეა!

ბელი ანას ეუბნება, ვინ ანი ანუ რა ანი,
 მანაც წამე მოუკიდა, ზამს ვითა გაუჩიბდანი,

გონ გაუხედავს რომ უიხმას, ბადახობასა რომ ვაძი,
 უღებ შეხედა, დაუიქნდა, გვონებ აუნხსატი ან ანი.

განგნდა, დაღაღ დაუიქნდა, შევანდა დიდსა გო-
 ნებს,

ბედმან იქ დაუიქნდა მას ჟიქრომ შენსა მხეობას?
 მას ანა ესმას, ვინაა ზე ხედავს კეთილ-დღეობას,
 ვინ ანას შეოფა ხოუფდშიდ რომ მათ შეუშლის
 ხეობას.

მაშობელს ტბა ნახა, მოუწდა წყლისა დაღვება,
 მამულ წაგადა მაკადა იყო სმა წყნადას ზე გუგა,
 რომ გაათაყა მშობელს, ნახა რომ ყუნი უწევს,
 სიქეა აყუნი დაღა იქმნება, რომ წინდელი ესტეო
 იწევს.

ფრად იანა ხიდკატა მასსა ტანდობისა,
 მკენდა, ქინდრა, შეშლი, ცხვანი სიტყურეუ აჯა-
 დადობისა,

გვლაკ ერთი ხიმედირუკე ნიშანი თანდობისა,
 იყო ხანხანი სახანო თხსება ვანდობისა,

გუდა მაღლა აბსია ზე ისლთიანა ქინა ნება,
 შექტა ზე შექტკრიაღდა შექქნა ფლოყინი ვაება,
 იყო წინა ზე ყვინილი წილი ზე უბედურება,
 ეს ანის მათი ცალობა ზე მათი შეღაურება.

წინაქეცა ვსიქს რომ ბედსა ან უვანს მასი
 ცალობა,

და ესმა ვინის ყვირალი, შექქმნა გულისა მკანთალობა,
 განს გამოფრინდა მოსცილდა, წაიღო მისი წყალობა,
 ან მიუგანს ბედის სტრუქლობა, ანც ვინის თავის
 უფლობა.

შეუღოც მიიწრა სმახედან და ესმა ვინის
 ძახილი,
 ისილეს მათის გულისა, ვინი მსუქანი, მახილი,
 ვინმანც შეხედა დაიწყო საბრძალომ ბოძგვან ფო-
 ძხილი,
 შეიქმნა ვინი შეუღთათვს, გათა დონთა თვს რკო,
 სილი.

დაე კო, ასტეფ დასწუღდა ვინისა კეთილ
 დღეობა,
 ჭამა, ლხინი, შექცევა, ბედი ზ თავის უფლებს,
 ნახობა, წოდა, ადღეობა, ვაება, მისი ცალობა;
 შეუღთა უნაღობა, ლხინობა, ბედისა გულის გვი-
 ლობა.

ასეა ესე სოფელი ზ ვინის ბუნეებებს,
 საღბთა ვუქვე ცანეული ბუღბ აქეს გაიბუქება,
 მაშინ აქეს სულთ ზ სოცტა თუქც ანა გონეებებს,
 გარაგა ლხინი ყოველი ზ მისცე ბუნეებებს.

ვინც რომე თავის გუნანსა წეჭასა გარაუხდება,
 ანუ ტუე მოკლავს, ანუ დრე, შუბი ან გუღშიდ
 მოხდება,

მმა ზმეგობრის მოყვასსა, ზ თუხსა ბუღსაც მოცდებს,
 უოკელა ვაწლასკელი ამა ვინისა შუხდებს.

ბ.

ვეტვირინა შეიზრისა მიძარია, დგროუკინის
 მიერ, ღროსა შუხდთა თანა დაზაებინასა.

ზეტკო-ზოლს მახვალ მშვიდობით, თაკსა დღუნითა
 ხუნვილი,
 თანა წაბგუგების ზეუიანი, დუსთადმი ფანიკო მუე-
 ნელი;
 მიხვალ... იხილე მუჯაო, სტუღად შუხდითა ადგ-
 სილი,
 შენ განე ვიი საკეუბოს, ესთაა, შენი მკვრეკელი-
 ვით ნაზის გაზაფხულასა, შენდა წინ-მომბეებულაი;
 მუწამულისა სამოსლით ცისკრისა მანათებული.

მიხვალ თუაღთაცა მაქცევი, მათღამი ვითარ
 დმუკთაჲ;
 ვითის დიმილით შედგრება განცხრომა ჩუქნი შუხდამ,
 საშუალ დიდის მუეობრისა, შეუქმნისთუა ბრწყინ-
 ვალესამ,
 შენ იყავ წინა მძღომელი, თუთ აგოანი მუჯაჲ;
 ცტურეტენ მშვიდობის მომქონსა, თუაღნი ადრითუქმ
 მკვრეკალნი;
 შენ შოჭის ამათ შუეზათა აწიან ადომქიტიხანი
 ამათვე მიადებულბენ მტუკთაგულნი მშვიდობისანი.
 ვითარცა მუეუ სამსახურით, უხუქნიით ჯიღლო მუე-
 ეული,

გონაძის ჯედა ობოლთა ნუგეში დ'ცუნიშველი;
 შჯლო, მეუღლეთა მოკლებულა უიქნადად აღიად-
 გენელი;
 მესნელია დაღუგსა ზუგანადას, წაჭრენნილია მამ-
 დადრეული;
 უიწოცოთა ბნაღუღო ცადრეთა მა ციქნელი,
 სჯანაოქას დროსცა ხანსდისა დამთხველი;
 ხოლო მშჯღისა ემსაგე, დგოაუგად ჩუწნ სსე-
 უბელი

ჩუწნისა ბედნიეების მანდას მახლებელი.

განაგრძობ ჩუწნით ოქნაანთ წელთა,
 საზოგადოსთჳს განსასტენელია;
 ადუნიცხუშლოთა შუნთა ცადრეთა
 მინულებულთა ქქტშე შენს ევლთა.
 ტაღაჯანადგან ვადრე საუნდაძდე;
 ბონცუეთა ზე შუა მისეუ მხტდრანადმდე
 მზძმოლოთ რუსთა სულთა განსტენებამდე.
 იქნენ ბედნიერ ყოვლნა შენ მიერ:
 მყუქმსა, მთავარი თანასწორ ძლიერ
 ხოლო მსჯუღათა ერთ სახედ მდგომერ,
 განყოფე ეელსა ცხოვლად მყოფელსა
 ძნად მკუწთველსა მანას მშრომელსა;
 ვანკს მაუტევებ ან მქონებელსა,
 ოწნატნი ვეღნი მით ადუკადებინ
 ევლთა საქმანი უხუ იგიაგებან,
 ნაკთა საგნილსა განასვენებან,
 ოქნოს მდინარე მ ვეცხლისანი
 ოწმით ნეკადმდე განთხმუღისანი,

შენ შეკრებილნი უნნი სხუსანი;
 ღამეუბნულნი კეთილისანი.

კვალად ესენი მოაქცევს ქუხილთ
 ნეტანნი დღენი ჰამბაგად უოფილთ!
 საუვირთ ბეგანნი ქანით მოხსუდნი
 ათასის გაცის განგამომხმედნი,
 ვნი იწყვევის ვითან დუღვანი,
 უოკლით კენძო მისდის სრულნი შუქობანი,
 მტურთა, მოყუასთა აშბოტებანი;
 შორის შუქთა ვმოგანებანი,
 სახლებთა შინა ცრეპლთა ღენანი,
 შამათა, შუღთა, ცოლთ შუხუშვანანი.

ეჭა თქვენ ღამის, სულის შექონნო,
 მამაცნო ბრძოლის ფრთად მოყუანნო!
 მოხედეთ ამას ნაკუშთთ სახესა,
 შეტრუსწოდეთ ბრძოლისა წესსა:
 ანს მუნ კრესანნი ბეგრა ზე შიში;
 აჭა განცხრომა, კლტომა ვიშ ვიში;
 მუნვე სიკუდილა სნეულებანი;
 აქ სიკუდილა ზე ცხოვრებანი.

გმხვდავ მოკლულთა ვითან აჩნდილთა
 მოქადულთ გასმერთ მათ სასუიდეულთა;
 უბნადლოებით სისხლით შესვრილთა.

განნა გვირგვინოსნო სათნოებათ!
 ეჭა! ანდულო ჩვენ წუნათ დღეთათ!
 ეჭა ცხინაჲ! ვანთ მოწამენი
 ან იყო შენგან სიკუდილთ მიზეზნი;
 ან ეძიებდი ბრძოლით დიდებას.

განა ჩუქნთა სნეთ განცანათლებას.
 განშუქნდებოდო შეუდნობითა,
 ცრემლთ სიუხვითა გამოხმობითა;
 შენტვს ჭამო ანს ვიდრე სოფელი,
 იქმენ ბნობლითა მომხოველი.

დერუაგინი.

შემშუქდენ ესე შაინი, ვითომ შენება თანგმანი
 მაგნამ გენ ზუბლე საუეწად, გეცე შევარე სხუა
 ვისაც ვჭსთხოვე გამკიცხეს, ან გვაქესო დრონი
 ჩოგნი ქადადლსა ვსთამაშობთ, ზოგთა სხუა გვაქონან
 საქმანნი, საქმანნი.

მოგიძვნით ქანთქმლთ მეთხუქმლთა, მაგნამ
 დავჭსძინებ თხოვასა,
 დუთის-გულისათვს ნუ შკანგავთ, მქსლის ენისა
 სსოვასა,
 საკიცხელია უოველგან მოგვარეუქმებს დიდსა
 გლოვასა
 გვეტვიან თვისი დაჭყანგეს, სხუისას გენ შუთვენ
 შოვასა:

თუცა გამკიცხით ანა მესამა, სიტუქათა უსწო-
 რობასივდ;
 მისთვის ან ვიწვენ ანას დროს, ანცნ თაქსა ვჭსდებ
 ბნობობასივდ,
 წაბამ შემეძლო დავჭსწეკუ, ან გუცვილებით ჯობნასედ

თუ იცით უკველამ გამანათეთ, ქანთულის გუბანის
 წუობახედ,
 დღე შემხვდა მანქლოებისა, ან გავატანე ამოდ
 კვლად ვიგდე დედაქანისა შინანი ტყბინი საამოდ;
 ფიქრისა განსაღტოფუჯად, თანგმნას კულა გლეგ
 სადამოდ
 წელაგრონისა ვხსობოვ დაბეჭდოს, ცენსოთამან მან-
 თოს საკმაოდ.

დ. ციციშვილი.



9



მოთხრობა სოფელიისა.

პირველი საშხარი.

ჩუწნის სოფელში იყო ერთი ქალი, თუბა მოხუცი, შავი სახისა და მკაცრი ზნეობის სოფლის საუკუნედი. სახის მეტყველება იმ მოხუცებულის დედაკაცისა და გიჟი ცუდობით, რომელიცა ოდესმე მეტად მშვენიერი ქალი. ის ემზადებოდა-თუბა ანა ახალს ბუნებისა კაცისა, განა უხიბლავ, სუთა ვაჟისა, ვაჟისა, საშინაო ვაჭარს შენახულისა. ჭკვიან თქალეში უბწყინავდნენ ის ცუცხლის ნაძურწყალები, რომელნიცა ანა ხომღე დამამტკიცებლად ახანებებ გულის მხუტვალეებისა! რომ დატკვირებინათ თვალი სახისათვის, უმტკვლად დაატყობდით, რომ ოდესმე შეწყნობილი იყოფილა სიყუარულის ვაჭკვითა, რომელსაცა დაუდგია თავის ბეჭედი თხოთუდს მის ასობედ.

ის იყო დამამშვენიერებელი ჩუწნის სოფლის საზოგადოებისა, ამისთვის ხშირად შევიწყნობდით ხომღე იმის სადგომის წინ, რომელიცა განმგებულ იყო მშვენიერის შეფოთვლილის ხეებითა, სადაცა უბნძანებდა ჩაის მომხადებასა და ხშირად სამხტებისაცა იმ მშვენიერს ხეებ ქვეშ.

ჩუწნის მასხინძელს ქალს უყვარდა მოთხრობა, მოგონება წანსულთა დროთა, ხოლო ჩუწნ გვიყვარდა ურის დაგდება. ყოველი თქუწნი მოთხრობა, უხანით იმას ჩუწნ ერთ გზის, ანა დიქსნი,

ყუთადღებისა, წა აწიან სასიამოვნონი. მაგნამ ეს
 გო უნდა გითხნათ შინმოთხოვრებით, რომ უკეთესი
 წყალ ქაღალდისა თქუენისა გაადასაგალი გეთქვა
 ჩუენთვის, მაშინ სასიამოვნო იქმნებოდა. წა კანგი
 გუძოვნება გქონდათ! მოგვიგო ქალმა დიმილითა.
 მართლად, რომ ჩემი თავს გაადასაგალი კანგად
 გააგანთობდათ თქუენს; მაგნამ მე ან მიუგანს წანს-
 უღლის საქმის მოგონება, ამისთვის რომ ხელმეორედ
 დაადებს ამიშლიან. ამასთანავე ესეც უნდა ვსთქვა,
 რომ გაიგოთ ჩემი თავს გაადასაგალი, ან დაიჯუ-
 ნებთ ზე ტყვილათ მიწა წაბუდ მოკაღდინო. — გა-
 ნქმუნებთ რომ, ყოველსავე დაგიჯუენებთ, წასაც კი
 იტყვი, მივუგე მე. წასაც კი იტყვით ესენაც ყველას
 დაიჯუენებენ, მოგონც სრულად ჭეშმარიტებასა.
 ხომ აწას მოუხატებთ ჩემს ნათქუამს? მითხა იმან.
 ანცა უნთს სიტყვას. — მინამ მე ცოცხალი ვარ ხომ
 ან განსთქვათ? — ანათუ თქუენს, მანამდი ჩუენ თითონ
 ცოცხალნი ვართ, ანცა უნთი სიტყუა იქნება გან-
 თქმული. აჰ, აწა! სთქუა იმან, მე მაგას ან მოგ-
 თხოვ ზე გაძლევეთ ნებას, რომ მოდესაც იქმნებთ
 ჩემს წლოვანებაში, უამბოთ თქუენთა მეგობართა
 ზე ამხანაგთა ანავე ჩემი ქაწიან ახადგანდობისა.
 ხოლო წინათვე გაცნობებთ თქუენს, რომ ჩემი თავის
 გაადასაგალი ასე გრძელია, სამ დღემდინ
 ძღრავს გაკათავს, თუ რომ ყოველ დღეს საშხნათ
 მენჯევით. საშხანხედ გაამბობთ — ვუ უწყო უკეთესი,
 მიუგო ჩუენ. წა მოგვიტანეს ზე წა მოკაყოლეთ
 ჩაის სმასა, დაიწყო მასხანძელმა უმოდომა მოთხნობა:

აქუ დავიბადე მდიდარ მდგომარეობაში, განა ან ვიცოდა ჩემი სიბედობე. მამა ჩემი, ბედნიერის კატრონის საშუალობითა, მოაგზავნა დიდი თუთა ჩემოკდა, დაძვრვა და მე უმაწვილი; ხოლო დედა მომიყვდა მამის ჩემს წინათ ბაბა ჩემი, ზედამხედველი ჩემი, ჩემი მამა, ცოლი მისი, იყვნენ ორივენი ღუთის მოუტარენი, განა მუნწა, როგორც თავი ნის ქონებასა, ისე ჩემს ქონებასა ძალიან უზრუნველდებოდნენ. რაც უნდა ნაკლულები მქონდა, არაოდეს ან შემიხსნებოდნენ ჩემოკლასკე მათმენებოდნენ. მანქმუნებოდნენ და, რომ ვან ძალიანის დანიის კაცის მუღა.

სახლში მყოფნი, ყოველნი ერთბამ ცდილობდნენ, რომ ან შეეცდოთ სიბედობე ჩემი, დიდი თუ მაკანა, ბიჭი თუ გოგო. ისე დამძიმონჩილეს ჩემი გამხადეს თავისას ნებისა, რომ სწულუბით ანაზრის უფლებს ანა მქონდას სახლში. სხინად შეუბნებოდნენ რომ მე ანა მაქვს საშუალო შეძლება, რომლითაც შეემძლავს თავის შენახვა. თუმცა დედა ჩემის სიკუდილის შემდგომ დაჩნა ძალიან ბეჭდი მგინფასა ნიკოში ჩემი ხინდიანტები, მაკამ მე სწულად ანა მომცეს და, განდა ანა ოქროს მატონა გულისა. ჩემი თულები ცდემულ იყვნენ საჩუბლებით, მევი ანა მქონდა ანცა თუ უნთი ცდილუული. ასე მეგონა ჩემზე დანიის ანაზრის იყო, მეგონა ჩემი ნათესავების წყალობითა ვსცხოვრებდი. იფიქნო, თუ და მდგომარეობა იქნებოდა ეს ჩემოკს!»

«თქვენსეც წლიამდინ ან მინახავს ბევრიცება,

ისე დავეტილში მინახავდნენ, მე ვხედამდე ქვეყანასა
 მხოლოდ ჩემის ფახავადგან; ხოლო და შევსტუ-
 ლდი თქვესმეტის წლისა, უნახე რადაც სტულიად
 ახალი და მეტად სასიამოვნო. და უნახე დილით
 გაწვავიხედე უნჯა დაშა სტულებზე, უნახე ახალ-
 გახდა მშინეკივცა, რომელად იყო მწერლად მდივან-
 ბუვთან, ჩუქნს მეზობელთან, და რომელად გაწ-
 დივანცნად და შავს გკუბა თმასა, უოველ დილას
 ჩუქულებზე, საქმის წინად, დაჯდებოდა ხოლმე
 ფანჯარის წინა, შიკის-შიჩ ჩემის ოთახისა, დათა-
 მცა დატყობილ იყო ახლის შეკითხა. წამოიღვი-
 ნეთ თქვენ ახოლონ ფიქროსა სადამუკ ტანოსამოსში,
 ამისთანა იყო ჩემი ალექსანდრე. — ჩემი, გუბუნებით,
 მისთვის რომ ამა წამადგან ჩუქნა გული შეუკთდნენ.
 ის იყო ჩემი მწთელს ჩემს სიღრმისეული.»

“შევხედე და შიჩველად, მაშინვე შევიტყვე უო-
 ველი ის, დატყინად იყო ჩემთვის შეუკთობაში:
 მომეწინა მანტოობა, ბნელი აზრი დადაც სიუვა-
 რულზე და შედამ ჩემი მოუსვენლობა. ად და ანის
 საჭირო ჩემის ბუდნიურებისათვის, რომ გამოვიდდე
 ამ მდგომარეობიდან! გუბუნებოდა ჩემს თავსა და
 ვიძიებდები თახჯუკ; მაგრამ ტყუია მოუხდდა სა-
 განსა ჩემის ბუდნიურებისასა.»

“მე შევამჩნიე იმის განცვიურება, ამისთანავე
 სხვადასხვა, თვის შიჩველად მნახა მე;
 უბეკვლად ისიც შენიშნავდა ჩემს განცვიურებასა და
 სიამოვნებასა. მხოლოდ დაწმუნებული ვარ, რომ
 სიღრმისეული და შიში, რომელნიცა განუწყობებულ

ანთან უბიწოებისაგან, ატრეოვე გამოცხადდნენ ჩემს
სახესზედ წოგონდლაც გულის გმინობამან მოთხრო
მე, რომ ახალგაზრდა ქალთათჳს ან ანის საკადრისი
ფილია დიდხანს ფანჯარანაში, წოდესაც შეჩუქებს
ახალგაზრდა ვაჟი, ამასთანავე მოწონებით ზ სიამო-
ვნებით. მაშინვე ავღუქ, მოჴმოწიდი იმ ფანჯარას,
მინდოდა გავნათობილ ვიყავ წითამე, ღაგუქვე ადუ-
წსი ჩემს ჩიტებსა, წოდულნიცა მისდნენ უაფასნაში,
ვიდევ მივედი იმავე ადგილსა; უწოდებოდნი, ვბრუ-
ნდებოდი ზ ნუდელა ვუუულებდი, იმ ახრით რომ
შემეცყო ხომ ანაჴინ ან მიუყნებდა. საყვარელი
აღუქსანდრე იღვა უძნაჴად, ანცა თუ ეწის მინუტს
მაშინებდა თვალსა, მელაშანაჴებოდა შიწოდვან
სახის შეტყუველებითა, მოხოვდა წაღსაც მეტის ვედ-
რებით ზ ენა მჭევრად, ზ სჩანდა მაჴუდწიდა მას,
რომ ან მინდოდა იმის ყუწება ხადისიანად, --

დასასწულს, მოკვერიე ჩემის გულის ძაღსა, მო-
ჴმოწიდი ფანჯარასა მტეფლი ის დღე-იმ დღეს
ესეც შევნიშნე, რომ დუდიდა ჩემი თვალს მადგენიდა
შხლა უფრო, ვიდრე სხუა დროსა ზ ცდილობდა
შეეცყო ჩემის გულის ფიქნი. მეც, და შეგიცავე
ესა ზ და ვსცდილობდი ან შეეცყო ჩემის გულის
ამწილობა, დაჴიყვე წიგნის ვითხა, მაგნამ მნე-
დი ეს აყო, რომ წიგნში სრულიად გუწასიუწეს
ვხელავდი, გაწდა შაჴის თვალებისას ზ შაჴის თმისას.
დუდიდა ჩემიან დამიყო დაშანაჴა, მაგნამ მე ან
შემეძლო მასუხის მიტება წესიუწად ზ ვუთხან,
რომ თაჴრეჴ მეხსმება მეოქი.»

«იშ დღეს მსუწდა ძალე დაჯამებულ იყო, ამის-
 თჳს რომ ძალიან შინდოდა მანტოდ ყოუნა, სადაც
 შემძლებოდა ვაქანი, რომელითაცა შენახა ეგება
 სისმანში შავი თვალები ზე შავი თმები — დაჯიძინე,
 ახ! ნეტან თუ წა ტყბილი შილი იყო ჩემთჳს,
 რომდესაც ვნახე ის, წაცა სუწდა ჩემს გუჳს!»

«ეს იყო აზნილში, იმა დროსა, რომდესაც ყო-
 ველი ცოცხლდება ზე ყოველი ახალგაზდდება, ყო-
 ველი, განდა კაცისა! ოხ, მე თჳთონ ვუგადი მაშინ,
 რომდესაც ხეები, ზე გაჯიჯვიძე მეონე დღეს მხის
 ადმოსკლის ადრე; მაგნამ ჩემს აზნილს აესწრო
 ჩემთჳს, ამდგან იყო ჩემზე ადრე, ზე იჯდა უანჯა-
 დის წინა. შეგხუდე წა, შემცცხვა, მაგნამ მსუწდა
 დამეძალა ჩემი სინცხვილი, ან ვაჩვენებდი იმას
 ჩემის გუჳსი გძმობასა, ზე ისე ვაქტეოდო, ვითომც
 განთობილ ვიჯავი დილის სიამოვნებთა. ეწთხელ
 ამ მდგომანუობის დროს ჩუწნი სახენი შეხვდნენ ეწთ-
 მანუთსა; იმან თავი დამიკნა, მანიშნა კელსთა ზე
 თავითა; ეს კელითა ზე თავით ნიშნება ამას მოას-
 წავებდა, რომ დრო იყო მეტად კანგი. მეც დაუ-
 კანი თავი, წადგანც ბოლოტებაში ანა წაჲ ვჭვი
 მქონდა ზე თავის ქნუვით მეც ვაჯუხდი იმას თანახმა
 მასხედ, რომ დღე იყო მშკენიერი. შემდგომ შევიტყუე,
 რომ თუ თქქსრეტი ანუ ჩვიდმეტი წლის ქალი გაუ-
 ხდება თანახმა ახალგაზრდა კაცსა წაშიმე, მაშინ ისინი
 უწდა იყვნენ ეწთის აზნისანი; ეს აწაუწათ მეჩვენა,
 მაგნამ ბოლოს ვინანე, თუ წათ ვაჯუხდი თანახმა
 მასხედ, რომ დრო იყო კანგი.»

«აღუქსანდრე ამით შეაქმნათა ვაჟიყოფილი ამ ლა-
ზარაკის დასაწყისითა, განიხილათა განგუქლებათა
დაიღო გულისე ველი, რომელითაც მიჩვენა, რომ
იშისთვს დიდად სასიამოვნოა სუნთქვიდეს ჩემთან
უნთის ჩაქნითა. ხოლო მეც გაუუწიხილებლობისა
ისე ვიმოქმედე. ამასეც ის გახდა უფრო თამაში ზე
ზომად და თვალებითა სიუცრესა, ჩუქნის სიშო-
რისას, რომელიც გვეოჯდა ჩუქნ, ამოიხიდა ზე
აიწია მხრებო. მიეხვდი თასაც ამბობდა, მაგრამ ან
შევიმჩნიე წადგან ესეც გახდა ზე ამასეც დაჯიჟი
უხედება ჩემს თავს, თუ წათ გავიცან სახეგანდა
უმაჯიღელი კაცი, რომელიცა თუშა სჩანდა კეთილკა-
ცად, მაგრამ მაინც ჩემთვის ჯიჟეთ იყო უცნობო.»

«წამდენიმე დღე ან მივედი ჟანჯარასთან, ვცდი-
ლობდი გულისეგან გაწდაგლებსა, მაგრამ ან იქნა
კიდევ, სულ იმაზე ვუიქრობდი, მხოლოდ ისა მიუვანდა
თავში გამოსახული, ვუიქრობდი თუ, წა მიხეპით
უცნობი ღამისი კაცი დაღა ჩემს სახლის შიდა-
შინ?... მაგრამ გვალად ვცდილობდი ხელი ამეღო
განსაკუთრებულ საამოვნებისგან, დატკობისა
დილის ჩაქნისა ზე გასაუხუდას სიღამისისაგან. ზო-
ეს იყო ძნელი. ახადგება უცნობი, ვიხედავდი რომ ან
იყო უხედი: ანც კანნიერი, იმას ესამოვნებოდა
ჩემი ნახვა: ეს შესამდეგელია, ვუიქრობდი მე ზე
თან ვიქმნებოდი მატანა კანებში, - იმას უნდა ჩემთან
დაახლოება: ეს წა გასაკვირველი საქმეა? რისთვის
ან უნდა ვიქვენო, მაშინ, რომელიც ის ჩემთვის
საშიშანი ან აწის? თუ მოვეჩიღო მაშინ უგელას

უფრო სხუა წინააღმდეგობა. ანა, მეანაკისი ან
მეშინიან ზ ანტ მოკვნიდები!»

«შეონე დღეს მიველ ფანჯანასთან, სადაც დაუ-
სდე გალია, დაუსხი ჩიტებს ახალი წყალი ზ მივე
საჭმელი; ალექსანდრე ისმუნდა ჩიტების გალობასა
დიდის სიამოვნებით, ზ სამუდომო უფუჭებდა გალი-
ასა, თითქოს სუნდა ეოფნა გალიაში ჩიტების ნა-
ცვლად. იქნება მკიხით, თუ როგორ შექმნულა
უჩაქვილ კაცის ნახვა მოწიდეგან? ანა, ეგრე ან
ანანს. თქვეს, ც ს წლისანი როდესაც ვართ. მაშინ
თვალები გვაქუს მეტად კანკი, უმეტესად ხედავენ
ამისთანა შემთხვევებში. თუბრა დამჩემდა დაუიქრება,
გონების დაფანტვა, მაგნამ მაინც ვერ იძალებოდა
ჩემის უწყალობისაგან: ვერც იმის მოთმენა, ვერც
იმის მოუსვენლობა, ვერც იმის უკვდრება, როდესაც
გამოვიდოდა ხანი ზ ან მივიდოდა ფანჯანასთან,
ვერც იმისი მშვიდობიანი კმაყოფილება, როდესაც
შეგხედამდი ხოლმე ალექსითა-ამ გვანად გაიანა
მნთელმა თვემ; უცნობი ვერეო კიდევ ან იყო
კადნიერი, ანცა თუ მე ვიუავი იმის მწყალობელი,
ანც თუ ანა უწყალობდი.»

«ენტხელ, შინკელ მანისს, ჩემ დღეობას, ავღვე
და ადრე დილით, დაკინახე იმის ფანჯანაში მშვე-
ნიერი უვაკალები, რომელნიცა იუვენ ახლად გა-
შლილნი ზ წასაკვრელია იუვენ ნუგბანნი, წადგან
შინკულად იუვენ იმა გაზაფხულში შემოსულნი.
თუთან ალექსანდრე ჩედ დასტრინალებდა ზ წა და-
მინახა, მაცნობა მე გამოუთქმელის სიამოვნებითა,

აჟურწაჲს სანაწნაწითა, რომე უკავილენი მეკუთვნიან მე. ცალ კელნი უტინა კალენდანი, რომელსაცა მსუწვალედ აკოცა იმა ფურცელსა, რომელზედაც იყო დაბეჭდული ჩუმი სახელი ზე შინგენა ცხადდ რომ იტის ჩუმი დღეობა. მაგნამ მწვლი ეს იყო რომ, მეტი ან ვიტოლი, თუ რა ურქება ურავნილეს. რა ეს მანაშნა, მეც თაჲს ქნევით წანიშნე, რომ სწოტეო ანბობს, ჩუმი დღეობა აწის ზე მადლობა განდუხადე. დაღვასც ჩუმი სახელი იტას, რომ სოფიო მქვა. აქ უცნობმა მიიკნა მანფურენა კელი გულისე, იმ გვანის სახითა, თითქოს წიდასიც მოცემი სჭრდა; ხოლო მანცხენა კელი აიშვიწა ზეით, ნიშნად ფაცისა.»

• მაშინ ვიგნძენ, რომ გულმა დაშიწეო ადწანდელხედ მეტად ცუმა, ფერი წამივიდა, ზე კვლან გაბედა ჩუმი სახემ, ურგენებინა, კვლად იმის სახისათჲს, დავიფარე რა ორიე კელებით შინი სახე, მსწწაფელ გამოგზრუნდი ფანჯანიდგან •

«ამის შემდგომად მე აღწა წაღ მიჩეზი მივე, რომლითაც გაშეუდნა ამ გვანი საქმე. აღექსანდნე რომ დაშეღამანაკეობდა მე. მაშინ დასაკერულია ასე მალე ვერ გამიბუღამდა სიყუარულის გამოცხადებასა ზე ფურეო დაიწებდა ჩუმი კველუცობის ქებასა.»

«ცხადდ მსჩინდა, რომ მოცცა თაჲს გულს ზე შვიცამდა მედამ ვუგარებოდი. ვურქნობდი მე, რომ იმის უკანება ვათომც ჩუშნი გულნი თანახმანი აწიან, უანნა ის კი ან იტოდა, თუ ვითა შემქლთ უნე-

ბუნად ზე შეუტყობელად ჩემის წათესავებისა შეგსულ ვიყავ მოკვალეობაში, ზე შექოანახებინა ჩემი გული უცნობ ახალგაზდა კაცის .გულთან, რომელიცა, იქნება, ჯადვც დაიცინებოდა ჩემზედ? უოველი ესე მიკანტამდენ გონებასა ზე ვაზინობდი ვანჯრის დაკვტასა სმულად; მაგნამ მანამა, საკმაოდ საუუ-ძველიანმა, გამოცვალა ჩემი განზნახვა. მე მივიდუ მხოლოდ უგავილები-ვფიქრობდი მე ზე ანა გული-მაგნამ იქნება ის უმაწვილი კაცი დინსიც იუოს ჩემი, იქნება განგება მიუჩავნის მე ქმანსა? თუ ის ჩემოჲს ანის დანიშნული, მაშ ქქონდეს იმედი! მიგ-სცემ ღმოსა ჩემის მოძებნისასა. ვგონებ იცოდეს თუ ვას ხელქვეითა ვან მე; მაგნამ თუ ახალგაზდა კაცი მიცნობს მე სასიამოვნოდ, ან უნდა ვიწყინო მე ისა, ახ! იმას კი აღან ვფიქრობდი, თუ წაც უნდა მოწონებოდი კაცებსა, ვინ მოინდომებდა საწყადის დანობის ქალის შენთვისა? ამ აჩრით მე ვცდილობდი ჩემი თავის დამშვიდებასა.»

“უოველ დიდასა წწყამდა ისა ჩემს უგავილებსა, სუნავდა იმათ მიშენიენ სუნსა; სოვლიდა ვანდებს, რომელნიც გამოლილ იყვნენ; მაჩვენებდა მე იმათ, რომელნიც ჯეკეთ იყვნენ გაუშლელნი; ხანობდა იმით ზე ეალენსებოდა იმათ სოლო მე კაკუდიმებდი ხოლმე, ვხედავდი წა იმას ჩრუნჯასა ჩემს უგავილებზე, შეუნიშნავის სახითა დღითი დღე უუუწებდი იმას უიტეს გაბედვითა ზე დიდხანს. ერთხელ ჩემსნი თვალები შეხვდნენ ზე ან უნდოდათ მომორება ერთმანეთისაგან; ის იუო ადსმნული

„უცხო სახითა, აკოცა ღიღის საამოვნებითა უნთხა ვაწდსა, შეუბუნა თავის კოცნასა ზე მანისა შეკვლითა, რომ გზაგნის ჩუითან. თქუენ იტყულის-სმეთ, რომ მე ან შექმდლო დამეცოვა ამისთანა კადრიურება დაუსჯელად; იმავე წამს მოკოსონდი ფანჯანას ზე ღაგიფიტე, რომ ადან ვჩვენებოდი. ზე შაბთლად რომ ან ვჩვენე... თქუენ წა გკონია?... მიედი გვანა!... მთელი გვიანა!... იფიტე ჩემნა შეგობანრო!... მოგონი მოთქენა ახალგაზდა ქალისათჳს!...“

„წუეული გული ან მამეშვა, მტანჯავდა მეტად ზე წა ველან იქნა, ვიბოვე დონის მიება გვალად ნახვისა ანა ცხადად, ანამველ იფუძალ, თითქმის შედობელ უუწრებდი სოფლე ფანჯანადგან. ამ დროს შევნიშნე, რომ შინკელ თნ დღესა, მოგონც აღწე, წყუამდა უგაგილებსა, მაგნამ ნადგულთან ზე ბნელის სახითა, თისგანცა ვაწდები ასე გონია სჭკნებოღწენ; უუწრებდა მწუხარედ, შამოხეღამდა სოფლე ასჯვენ ჩემს ფანჯანასა, ზე ანა ხელამდა წა ანავის, შადიოღა ისე, მოგონც საწყალა მოხოგანი, უან-შიდებუდი განმკითხაგობან. მესამე დღესა ვნახე, რომ ყოველი იმისა მოთმინებაც ადისნო; დანამა წა ცნემდითა ჩემი უგაგილები, მოსწყვიტა ის ვაწდი, რომელსაცა აკოცა ასე უბედურად, შეიბუნა ფანჯანა ზე ღამილად.“

„შემდგომად თნის დღისა ნაცვლად აღუქსანდქესა ვნახე კაცი, იმის თთახში, წუხ-ულათ ჩაცმული, კელში გნძელის ჯოხის მქონებული, რომელიცა გაიგულიდა ზე გამოიგულიდა. თს ეს აქიმა! ვიქ-

წიბდი მე: უთუოდ ავტო აწის, ავტო აწის ჩემის მიუზითა, ჩემის სასტიკო ქცევასთან... და ვქმნა? როგორ მეხატუნა ჩემის დანაშაულობის მოტყუვება; და ვხვით შეცნობა იმისთვის, რომ მე ვიყოფიყვი სინანულში? ბოლოს ვიშორე დონის ძაგს.»

«ეს კაცია მოდიოდა დღეში ორჯერ: უცდიდო იმას, რომ მომდგან იყო ჯანჯანასთან, დაჯინახე და რომ მოდგა, ნადგედიანის სახლთა დაჯინა თავი, იმანაც ატყუებდა დაძინა თავი, აწ იცოდნა და, თუ ჯინა-ზე მიუბრუნდა თავის ავტო-მეოფსა; დათა ევითა ჩემი ვინაობა. ვსჯც საჯამო იყო ჩემთვის.»

«ახლა ვინა ადუქსანდრე აწ დაჯინა მანტო აქიმის ნათქვამს; უცდიდა და მას თავის ოთახიდან გასულასა ზე, და ნახა აქიმი გასული, იმ სათხვრ ადგა ბაბბაციოთ, მოვიდა ჯანჯანასთან, სადაც დაჯინახე, მაგნამ და დაჯინახე!... ისე ვამბდა იყო, ისე ფერ-მკნთალი შექმნიდა იყო, რომ შექმნიდა ზე გრე შექმნიდა დაჯინა მისგან ჩემი უტყულობადეს შექმნიდა. ადუქსანდრემ გამოიძინა მე თავის ავტო-მეოფობა, დაიღო თავისი კელი მაჯანე, შუბლზე ზე ტყუასე; ხოლო შექმნიდა, შეხვდა და მწუხანე-ბითა ვანდესა, დაეცა დახოჭილით, გამოიშვიდა ჩემკენ კელია ზე ითხოვდა მოტყუვებას. ცრემლითა დაძინეს თვალთაგან ღენა ზე ისიც მიუხრება; როგორ ვიშენდდი. იუიქნეთ თუ ამ ჩემს კინი-ლხედ როგორ განახანა? მაგნამ მე ვანაშენე, რომ ისეც დაწოდიდა იყო. გამოვიდა, ზე დაძინესამე

დღეს შემდეგ ვნახე რომ ჩემი ძველსანდრე მოხდა.

„იმ დროდგან ის მეტად იშინოდა, ანა ვაწყუ-
ნანობათ; ატყუებ მეცა იმის მიხედვით ვიყავი
ფრთხილად, ზე ვინა გზით ვინ შემეძლო დაწინა
კოცნისა, ფანჯანდგან ფანჯანში გამოგზავნილსა;
მე მეკონა, რომ ის მოჭრინდა ჩემამდინ ზე ჩემი
თვალები ასევე მხათ იუვენს სათხოვრად, კიდევ
მეორედ გამოგზავნა ჩემთან კოცნა, რომლისთვისაც
აღან დაესჯიდა ასე უსურლოდ; მაგრამ ის ვეღარ
შედავდა. მეორე შემთხვევა, უმეტეს საშინაო, მე-
ლოდა მე.“

„თითქმის ანსად ან ვაგსულებს სახლადგან,
როგორც ჩემთან ვთქვი, შვიდმეტ წლამდინ; მაგრამ
უნთს მშვენიერს დღესა მოუნდა ჩემს დედის სვი-
ლობა მინდობი, სადაც იყო შეკრება სალხთა სა-
თამაშოდ ზე იმისაც უნდოდა ნახვა. იმ თამაშობაში
წასვდა უმჯობესობა, მეტყუოდა მე, ვიდრე ფულის
მიცემა ზე სიარული ტრატში... რომესაც ჩემს
დავდექით მეფის ძეგლის წინა, ამ დროს მოვიდა
ჩემთან ერთი ბებერი დედაკაცი, რომელსაც უჭინა
დამაში ხატა ფანია. ზე მეთხა: ან ინებებთ ხატა
ძაღლის მსყიდვასა? ის ფანია ძალიან მომეწონა
ზე გამოვიტხო ვასი; მაგრამ დედისამ უბრძანა იმ
ქაღსა, წათა წასუფიყო თავის გზაზედ, წადგანაც
ან უნდოდა ფანის გაღება.“

„თუცა სამწუხარო იყო ჩემთვის, რომ მომაკლო
ამისთანა სიამოვნება, მაგრამ, წა ვსვდავდი ჩემს
თავს დანაბ მდგომარეობაში, ადრეაფერი ანა

ვსოქრო წა, ყოველსავე ნაკლულეჯანებასა ვითმენდი.»

«მაგვამ წაძმოიდგინეთ ჩემი განკვირება! მიგველ
 წა შინა, ვნახე დენეჟანში დადიოდა მშვენიერო
 ჩემი ფინია უელხედ ვაწდის ფერ ღერტით შებოხ-
 ვეული შატანა ეყვანებოთ! სიხანულოთ ავიყვანე
 კულში, ვეაღუქსებოდა ზე კვოტნიდი; სოლო ჩუტნიმა
 მსახურმა მითხნა, რომ ვიღაც ბესემა დედაკატმა
 მოიყვანათ ზე დამიგლო სიტყვა, რომ მომეცა შე-
 ნთხათ. დედა ჩემს ევონა, რომ ჩუმათ მიგვეტი
 იმაში ფული, დამიწყო ლანძვრა ზე ევედრება ამი-
 სთან ცუდ უბნადოდ ფულის განდაგდებისათჳს,
 მაშინ, წოდესაც რომ ვიუაგი ღანბიბი. თუბცა ბევრი
 მათვედნა, მაგვამ თავი სწულეებით ან მიმანთლებია
 მხოლოდ ვიუაგი სმა გაკვეტი. — »

«შეველ ჩემს ოთახში, ზე ვფიქრობდი, თუ წა
 სახელი დამეკქმევა ამა მშვენიერის ფინიასათჳს; ამ
 ფიქრში რომ ვიუაგი უეტნად შევხედე-ვნახე ფინიას
 საულოდგან გაკადა შატანა ბანათი, რომელსედაცა
 ეწენა: ჩემი სახელია გიშენა, სოლო გამომეზავნელისა
 ადექსანდრე!»-ოხ! ეს უეტველად იმისაგან გამოგ-
 ზავნილი იქნება-ფიქრობდი მე-ის წასაკველია
 სასიანოდ იქმნებოდა, ზე შენიშნადა წა ჩემს სურ-
 ვილსა, რომ მეტად მსურდა ამ ფინიას ყიდა, მი-
 ყიდა ზე მანუქა მე ვინ იცის იმ უმარვილკაცს ჩემი
 გულისათჳს მათუცია უკანასკნელი ფული, რომელსე-
 დაც მეტი ანცვი მქონდა. იმ შატანა ფინიასა
 წასაკველია მიხედებით, რომ უნდა სძინებოდა
 ჩემთან, ერთს ლოგინში ზე ეჭამა ერთს თეუშიედ.»

„მთელ დაძეს ვუიქრობდი მსოფლოდ იმ უმაწვილ
კაცებელ ზე მახედ, თუ დოგონდ გემომეცხადა იმის-
თჳს მადლობა ამისთანა შესანდინაჲს ზე გულის
განსაგმინადლ საუკარ-ჟღასათჳს?“

„მეოცეს დდეს. დილა აღწიან აღექსანდრეს
დაძინასა, დომ მე ვიჯექი ფანჯარაში, მეჭინა სე-
ლში ვინია, ვიკნაჲდა გულისა, ვუაღუქსებდი ზე
კოცნადი. სხაბჟულით ზე მწუხარებთ უკაუჟრებდა
მე ზე ფინიას, ზე ისეთის მოწადინებთ, ისეთის შუ-
რითა, დომ მე დავივიწყე ჩუმი თავი ზე მოვიბდინე
სიბნეივე. საუბედუროდ იმა წამსა გულში მეჭინა
სადრე: მე მიუბრუნე იგი საუკარელ აღექსანდრეს
შემდგომ მოვიბრუნე, ვაკოცე ზე დავიმადლე.“

„ან ძალბადს აღვიწყროთ იქენ მანდელი
ჩემი აღელესა, ამასთანაჲკ საბცხვილი ზე მწუხარება.
ესთა ჩემს გულსა წაუერთო სამუდამით თავის უფ-
ლესა, ვუიქრობდი მე ვტიროდა და თან მდუღარების
ცრემლითა: ახლა ახალგაზდა უცნობია მაილო მასზე
მუდამი ნება; იმან დაინასა, დომ მე ვკოცნიდი
იმის სახესა, ზე თუ ამის შემდგომ ის ან იქმნებო-
და ჩემ ქმნად, ჩემი უზაცოურება დაუვიწყადი იქმ-
ნებოდა ჩემთჳს. მე დაუფილე მანინ ჩემს თავსა,
დომ ან შემეერთო სხუა ქმნი, ვადღა მშვენიერის
აღექსანდრესი.“

„აღექსანდრე, ჩემის განწიარულების უამს, იყო
აღცაცებულთი სხაბჟულით. ზე ჩემის ერთის კოცნას
მაგიერთათ ათით ზოცით მოძიგო. სამწუხაროთ ჩემდა
მეხობლებს ენახათ ეს ზე ეოქვათ ჩემის დედიადასთჳს.“

„მე გადმომივანეს სხუა ოთახში, ვინ მითხრეს თუ ნა მიხეზით? მე დასაკვრელია მაშინვე მაგხდი, მაგრამ დავემორჩადე ჩემს ხვედრსა და ვცდილობდი ანაბად შეემჩინათ რომ უფრო ეჭვი ან აელთო, ვიმეთფებოდი და მადგო ჩემს ახალ ოთახში, მე წამომვიდგინე მწუხარება ახალგაზრდა კაცისა, დაცოებულისა უნუკემოდ და ვერა ვხეობდი ვერა ვითმქსა დონის ძაბვისა, ანთა შემეკეთებინან მისათვის მისეზი, რომელიც შემეძობგავა მე. ამის შემდეგ ვნახე, რომ მოვიდა ჩემს ბაძისთან ვიღაც ერთი მდიდარი კაცი, რომელიც, რომელიც ისმოდნა სმა, სადგურდობდა, წყალობითა შინგელის მინისტრის წინამდევანისა, და დარწყო ჩემი თხოვნა რომ მივეცით იმის შუღისათვის. ეს იყო საკვირველი, რომ ეს ახლი მიუცა კაცის შვილისათვის, თითონ მივენიგებს ალექსანდრესა.“

„უნდა იცოდეთ, რომ ის კაცი იყო დიდი მუხრეკელი ახალგაზრდა ალექსანდრესი, არწმუნებდა იმის ერთს დროს თავის წყალობებით ალექსანსა, და სურდა ეზოვნა შემთხვევა, ანთა ყოფილ იყო იმის სასარგებლოდ. ალექსანდრე, ანა მხედამდა და მე წამდენიმე დღე ვანჯიანაში, და შეიტყო და, რომ ძუნწი ჩემი ბაძა მხათ ანის მიმცეს მდიდარსა, განიზიანა გამოცვლა თავის მდგომარეობისა, და აღმოჩნდა იმისთანა ვნისა, რომელიც უფრო მალე ამდიდრეს კაცთა; იმან დააბიჯა ძუნწა ადგილისა სხუა კაცებთან და თხოვნა მზე თავის მწყალობედისა. კაცისათვის ან იყო მწვედი მისეზის

შეტყობა ამასთანა სუჭვილისა. უჭის სიტყვით შეიტყო, რომ შეკრულ იყო ალექსანდრე ვისამე მადურუბითა, ზე სახელობნივც გაიგო. თუშტა ალექსანდრეს ან უოქვამს ანტა უნთი სიტყვა ჩუწნს ცნობულებასე, მაგრამ ადმინობინა, რომ მაიფეს და ადვილსა რომლისაგანაც შემოსავალია, აქეს იმედი ჩუშტნით გაბუდნიერებისა.

— „მე ან დავიფიქუე შენ, უხონა იმას ვაჭა-
 დმა, მნახე ხოლმე ხშირად, დამღუნსამე დღის
 შემდედ. ახალგაზრდა გაცი დაბეუნდა სახლში მადლო-
 ბითა. იმის მწუხლობელმა მანთლა ან დავიწუა
 ალექსანდრე; მაგრამ მუც გამხადა დანსა თაგის
 ყუწად-დესისა. იმას გავგონა ალექსანდრესაგან,
 რომ მე ანა ვან გონჯი სახითა; რომ მე უნდა
 ვუთფილდვიყავ იდინანი; შეტყობინებინა, თუ რა-
 მდენი ვუთა დამწია მამისაგან, გავდა ამისა მუწნი
 ზე შუვილო ბედა ჩემი, ადრე თუ გვიან უნდა მომ-
 გვლან იყო. უჭის სიტყვით ვაჭაქმა დააშინა
 დამწინებსა თაგის შეილისა ჩემსე ზე სუწდა წა
 დახსნა. მისი ზანჯულ შემთხვევამი საშიშანობისაგან
 მოცდალესა, გავსაყნა ალექსანდრე სოფელში
 საქმეყედ ახალს ადვილს, ხოლო შემდგომ მოვიდა
 ჩემს ბამსთან, წათა მიჯვდი ურუწუნქეს ურუწუნ-
 დინათესე.“

„ივუქრეთ, როგონა განსხვავება? — ვანგად იცით
 და მდგომარეობაში ვიქნებოდი ამახუდ! ვახხუდ
 უნდა გამეგვალა სილამისი ზე სიამოვნების სახე
 როგონა განსხვავება იყო თან გუთონა შოდას! თხ!

ერთი შეხედულობა, ერთი დიმილიათ ჩემის საყვანდისა ალექსანდრესი იხეობდა უშეცეს მახვილით ნებასა ჩემსა. წა დავატყუე საქმე როგორც იყო, მე უაზრი ვუთხარ სწულად ზე ვუთხარი ჩეს ბიძისა რომ შვიდმეტ წლოვანებაში აწა ჩქანდებთან ქალის გათხოვებასა. ის მეუბნებოდა ვაჟის სიმდიდრესა; მაგნამ მე დავაჯერე ის, რომ იმგვარი კაცი აწათდეს ან მომეწონება მე. — მაშ თქუენ გნებამთ ქალბატონო — მითხარა მე დედადამ წულობითა-შეინთოთ იმისთანა კაცი, რომელსაცა აწათუენი აწა აბადიარა. სხვის განხედ ზე სხვის ბანხედ აწის! მე მოვბეზნდი აქამდინ შენს მოვლასა! ან ქმარი უნდა შვიდთო, ან აწა ზე უნდა წარმანდეთ მონასტრში-ამ თქმა ერთ ერთი უნდა აღმოინჩიო? მე მაშინვე დიდის სიხანჯლით აღმოვიჩიე მონასტრის იმედითა მით, რომ ვაქმნებოდა აქა უჯროთავის უჯალი, ვიდრე ჩემის ძუნწის ბიძის სახლში.»

«საკმაო აწის ჯერ ესა დღეს, წაცა ვსთქვი; ზოგს ხკალ ადგიწურო, თუ ვითარი უაქრო შემთხვეულებსა მოვტა ამის შემდგომს ჩემს სიცოცხლესა.»

თ. პავლე იუმიანოვი.

(განგანმელება იქნება შემდგომს წიგნში).

ცხოვრება ქეთევან დედოფლისა.

«ამის იქმს ქალა, ბუნებით ჭინთა მკნთადა.»

ანტონი.

მიიღო და საქანთუშლომ ბეკმენტ საწმენოება, ქადაგებითა წმინდისა ქადაგულისა ზე მოციქულთა სწორისა ნინასითა, რომლისათჳს წოდებულ ანს განმანათლებლად საქანთუშლომსა, ბატოვს მსცემს აგკეოვე ყოველთა წმინდათა, მიდებულთ ბეკმენტ ეკლესიისაგან. გაანა საქანთუშლოშია ც, დასამტკიცებულად ჭეშმარიტისა ძალისა ეკლესიისა მტკნთა ზედა, აღმოჩნდნენ მკაგაღნი წმინდანი ზე მკაგაღნი მათგანნი შეიქმნენ მსხვერპლად დაუმარეულ მტკნთა ქნისტესისა ზე ამისთჳს ეკლესიასა ჩუქნსა შეუჭა-ცხამს იგინი წმინდათა შორის ზე სსენებასა მათსა ჩუქნ ვდდესასწაულობთ აქამომდე. ესენი ანინ: ნინა, ქანთუშლო განმანათლებელი, ცამეტნი მამანი სანისანი, ე. ი. იოანე, აბაბო, ანტონი, დავით, ზენონ, თათოს, იესე, იოსებ, ისიდოტე, მისეილ, მიწკოს, სტეჟანე ზე შიო; ქეთევან დედოფალი, ბიძანი ჩოლა-ყაშვილი, შაღვა ზე ელიზბან ქსნის ეკისთჳს შუღნი ზე მკაგაღნი სსჴანი. ცხოვრება მათი, რომოცც ვგონებთ, იქმნება სასანტგეალო საქანთუშლოს ისტორიისათჳს ზე საიმომდგომ ყოველთათჳს ზე ამისთჳს ამ მიწვეულ შემთხვევაში მივიდებთ

შრომასა, ჩუშნის შეძლებისამებრ, აღწეწასაოჲს ქეთევან დედოფლის ცხოვრებისა, ზრდილ სამაგალათოღსას ზე საკვირველსა . .

ქეთევან იყო ახუდი თავად ამოთან შავკატოვანისა, მეფეთ შთამომავლობისა. იშვა იგი 1573 წელსა სოფელს მუხრანს. სადაცა მცხოვრებდნენ ზე მცხოვრებენ აწცა შავკატოვანნი ანუ მუხრანნი. 1587 სა წელსა ვახუთის მეფემ, აღექსანდრე მეორემ, შეაუღლა ქეთევანი ცოლად უფროსსა შვილისა თჳსსა დავითის, რომელმაც წაანთო მამასათჳსსა სახემწიფო ზე შეაწეკა ციხეში. ძალით მიტაცესუქმან მეუობამ დავითისამან დაჰყო ანა დიდხანს. მიიხსნობისამებრ ვახუშტისა, მეუობდა იგი ექსი თოჲ. თანახმად ამისა გვიწეკს მგჳე თეიმურაზ შავყელიცა, მე თჳთ დავითისი. შეიღჳ დავითის საკვდილისა, რომელსაც დაჰშთა შვინი მწლოვანი შვილი თეიმურაზ (უკანასკნელი ნუგეში ზე სიუვანჳული ქეთევანისა) ადვიდა მეორედ სამეფო ტახტზედ მამაჲ მისი, აღექსანდრე მეორე ზე მან, დასაცუშლად საქანთჳსლოსა სპანსოგან, ვავზანა, ზემო სსენებუდი, შვილის შვილი თჳსი თეიმურაზ სპანსეთში-შაჰბაზ დიდთან, დასამტკიცებლად სიუვანჳულისა ზე მოწილეებისა თჳსისა. მსაკუწი შაჰბაზ ან ერწმუნებოდა აღექსანდრეს მოწილეობას, დადგანაც აღექსანდრეს აქუნდა მიწეკ მოწეკა რუსეთის მულობელთან ზე ამისთჳს გამოგზავნა შვილი მისა კოსტანტინე, მეორეი მაშინ სპანსეთში, სადაცა მიედოცა მათი საწმენობა, წათა მოეკლა მამა თჳსი ზე მამ

ვიტრეა, ასევე იყო სამეფო ტახტზედ ზე მიეცა
ქანთქცლნი მაჰმადის საწმუნოებაზედ. კონსტანტინემ
ეს საშინელი ნება შაჰბაზას ადასწყდა, წინაშე
რუსეთის ელჩის - ტატისჩევისა. (ა) მაჰმადმა
თვნი ადგქსანდრე, შაჰ გიორგი ზე ანხიენისკონი
რუსთველი, რომელი ექადოდა მას საუკუნო შეჩვე-
ნებითა მამის საკვდილისა ზე სხუა ბოროტ მოქმე-
დობასათჳს მისისა. —

მოსკლის დროს კონსტანტინესა ზე სამეფოს მა-
ფებისა ქეოვან დედოფალი იმეოპუბოდა ქანთლში,
სამშობლოსთან. კონსტანტინეს ესწუმა ქცევაში,
მამის მკვლელობაში, შესძრა მთელი კახეთა, რომელიც
მოელოდა დედ დედის უბედურებასა ზე შუბ-
ტკონობასა თვისა ტიკალი ზე გლთკა ისმოდა
უკვლევან. კახელთ აქუნდათ მხოლოთ უნთი უტეში,
მიემატათ მდუის მოშიშისა ქეოვან დედოფლისა-
თჳს, წათა მას მხლოსა მოედო დონის მიება ამ
საშინელ ზე საზანკელ მდგომარეობისათჳს ზე დაეხ-
სნა შერელოვანებასაგან ეკლესია ქანსტესი ზე შე-
მაძულენი თვისი ქანთქცლნი მსხვერპლად ეკლესიისა
ზე მამულისა განძინადებულმან, საწმუნოების საშინით
ადკარმულმან შიილო წინა მძდკობა კახელებისა.
დაამცხეს მტაცებელი ტახტისა კონსტანტინე,
უტმინეს დახკანი ზე მოკვეთეს თავი.

ესწუმა ქცევამ ქეოვანისამან, რომლითაც შიილო

(ა) ის. Истор. Государ. Рос. т. х. ст. 65.

მეუღობელობა კახეთისა, (ა) შეაშინა სპანსეთის მეუღლობელა შაჰბაჰ ზე წათამცა ან მიეღო მართელსა საქანთუშლოსა მასთან ბქმოლა, წომილასაც დინსა იყო, გამოუგზავნა მას. ქეთევანს, შუღლი თეიმურაზთ, წომელიც იყო გაგზავნილი, წომგორათაც შემოთ ვსთქვთ, მეჟე ალექსანდრე შეოჩისაგან. ქეთევან დედოფალი ადიკსო მისის ნახვით სინახულითა დიდითა ზე წესისამებქ მანთ მაღადრეულთ ეკელესიისა თეიმურაზა დაგვანგვინდა ბოდბის ეკელესიაში, 1605 სს წელსა, ზე ადგადა სამეუო ტახტზედ, მეთექვსმეტე წლისა შობიდა.

შემდეგ ამისა იყო მანთლად ბქწეინგადემ ცხოვრებაჲ ქეთევანისამან. შუღლსა მისსა თეიმურაზის შექმლო თვთ განგება სახელმწიფოღმსა. მხრუნველობა ქეთევანისა საქანთუშლოსათვს იყო მხოლოდ განმშვენიერებასა ზედა მონასტრითა ზე ეკელესიათა, წომილისადმი ჰქონდა მას ვითანბიჟე უხილავი ბურე ბითი მიდრეკილება ზე წომელთა შინა ჰქონებდა თვსსა საკუთანსა ცხოვრებასა, ნუგეშსა ზე ნეტარებასა. ქვნიკნი ზე ობოდნი, გლახაკნი ზე სნეულნი მოვიდოდან მასთან ვითა დედანსთან ზე ჰქონდათ მისგან დედობნიჟი მხრუნველობა ზე მატკონობა, ზე იყო მათვს ჭეშმადიკად წუანოდ უოკლასა ნუგეშისა. სახელი მისი მართელ საქანთუშლოში შექმნა განთქმულ. მაგნამ ეს ან იყო მისთვს საკმაოდ. დუწლი მის იყო მსგავსად

დგაწლისა წმინდისა მოწამისა იკლავსი. (ა) მას უნდა :დესწულებინა დგაწლი წინაჲ ქრესტისა, დგაწლი ზუგად მამაცური ზე წინა-ადმლები დედობ-ნიგისა ბუნებისა, რომელიც უნდა შექმნილ იყო განსაკვირვებულად :ნათუ რუსნოჲს, ანამედ თჳთ ზანდა ზან მდგომარეობათჳს ადსწულების დნოს დგაწლისა მისისა, ვინაიდგან დიდებულსა სულისა მისისა სწულებით უნდა დეუჲანა უძღურება ბუნე-ბისა ზე მათ უმეტესად დეცა მადლით წინა-ადიდებო ქრისტეს ჰსჯულისა, რომელსაც სავაცხად ჰსწინდა ძღუება დედაცვისაგან — ბუნებით უძღურისა. «უძ-ღურნი იგი მდგომარისა, უძღური ეკეს ა-ცთა ანს.»

საქანთესწლოს, რომგონათც მოგვიხსენებს ის-ტორია, ჰქონდა იმ დროს მიწურ მოწინა დუსე-თთან. ამ გვანმა მოქმედობამ საქანთესწლომან ადმან მეორეთ შაჰვას ზე მოვიდა, 1615 წელსა, ზურიდ განძკანესულა, სწათა დადითა. მოწინა და განჯას (ელისაგეტო ზოდს.) მოსთხოვა მან თეი-მუწახს შუღი მძეკლად, დასაიტვიტვებულად მოხსი-ლებასა საქანთესწლომსა. აღუქსანდრე უნცროსი შუღი, ზე დედა თეიმუწახისა ქეოვან, რომელსაც შუღი შუღის მოშორება ან შეუძლო, იუვენ გბ-ზავნილნა შაჰვასთან. მაგრამ იგი ან დასჯურდა ესრეთსა მსხვერპლსა, თეიმუწახისაგან შეწინაჲლსა,

(ა) წმინდა მოწამე ესე ცხოვრება IV საუკუნოშია. ეკლესიასსენებისა მისსა დღესასწაულობს 1 ივლისს.

მან განიძინა მითხოვა შეიძინა შეიძინა-ლოცვისა,
 რომელიც იქმნა ეგრეთვე ვაგდავნილ, თუშტა თე-
 მუკაზ მიეცა ფრად დიდსა მწუხარებას. აჰ მაგა-
 ლითი მამულის სიუკანულისა! განსა რაგვანი მწუ-
 ხანებამ უნდა უოჯილ იყო გულისა მანა მეფის
 თემუკაზისა თდეს ესმა ახლად საშინელი თხოვნა
 შაჰბაზისა, რომელითაცა საქანთელსლო შეიქმნებოდა
 უმატრონოდ ზე მამისადამე წანდგენილ მაჰმადან-
 თაგან? ეს იყო დაბაქვისა მაჰმადისაგან თვთ თემუ-
 კაზისა. ამაჰვი ესე განხდა მითელ საქანთელსლო.
 ტიჩილი ზე გულოვა, წუხილი ზე ღაღადესა ისმოდა
 უოჯულგან. თემუკაზმა შეჰკანაბა უოჯულნი მოხუცნი
 ზე დაბაზისენი, რომელთათვს ესრეთი მდგომარე-
 თა საქანთელსლომსა იყო დიდათ საგანდობულნი,
 ზე მათ დასდგეს უაჩის უოჯა ზემო სსენერულის
 თხოვნისა ზე განემზადნენ წინა — ადმდეუობისითვს
 მტერისა, რომელიც მოწყენილ იქმნებოდა წინამძუნ-
 ველობითა მამულის მოღალატისა გიორგი სააკაძე
 თანხან მოუტყობათა. ესრეთი უჩივებამ თემუკა-
 ზისა ზე საქანთელსლომსამან უჩეცესად განაჩისსა
 შაჰბაზ ზე ამისთვს დედა ზე შუღნი თემუკაზისანი
 ლეონ ზე ალექსანდრე წანგზავნილ იქმნენ განჯი-
 დამ მატიმად აშკაზის საშეკობილენი ზე
 თვთ წამოვიდა სპითა დიდითა საქანთელსლომედ,
 რომლისა მოწყვეტისა ექადდა, რომელთათვს გვიწყნს

დომიტრი ბაგრატიონი, ასიტუვითა მკვახე მკვა-
სითა. (ა)

მეფეთა: თეიმურაზ ზე დავითსაბში (ბ) თუმიტა შიადეს
ყოველი დონის მიება დასატყველად საქართუწლომსა
წინაშე შაჰბაზისა, მაგრამ დანხენ სწულუებით
ამოდ, უმეტესად მაშინ მოდეს აღმოჩნდნენ წინა-
აღმდეგნი მანა თვთ საქართუწლომს შუღნიტა.
ესენი, რომოკათატ გვიწყეს ვასუტა, იუვნენ:
ნუგეზან ანაკვიის ეკისთაგი, იასე
ქსნის ეკისთავი, ანდრუყაჯან ამო-
დახვანი, თან შანგუჯაღაჯან დომუჯლი
ზე ადათანდელ ხერხეულიძე. შეიღებ
ამისა წინა-აღმდეგობა შაჰბაზისა მეფეთა ჩუწნთა
ადაკ შექმდომთ ზე დიდის მწუხარებითა დაუტყვევს
მათ საქართუწლომ ზე, დასატყველად ცხოვრებისა ზე
ტყვეობისა თქნისა, მიმამოყის იმუტეთის მეფეს
გაორგი-მესამეს, რომელმან შიადო იგინა დიდის
მეტრევით, საქართუწლომ შექმნა სწულუებით უწატ-
რომნი. შაჰბაზ შანგუჯაღა მოგადა ვახეთს, დაიმუნა
იგი ზე დააუნნა იქ განმეტყველად თაგადნი: ნადაწ
ჯომ ზე აძე ზე დავით ასლან დომუჯლი,
რომელთა ვანტყვადეს მას მოწინილუბაჲ თქნი.

(ა) ის. წამება ქუთაის დედოფლისა, თქმული დე-
ქსად დომიტრი ბაგრატიონისა მიერ.

(ბ) დავითსაბი იყო მეფე ქანდლისა, ხოლო
თეიმურაზ ვახეთისა.

შემდეგ წამოვიდა ქანთღმრედ, განკლთ მდინარე
 ანა გვიღ, მსწავლად ელვისა, ავიდა ქ. გოგნს.
 ესწუთ საქანთქმლო შეიქმნა მსხვერპლად შაჰბაზისა;
 წმინდანი ეკლესიანი ღმერთსა სტენი ააოხნა; მთანი
 ღმერთი შედებნა სისხლით ქანთქმლთათა ღმერთ-
 ვადნი მათგანნი წაიუგანა ტყვედ. —

„მოვიდა ლაშქრით მოსწყვიდეს, შანგალნი დედა
 წულები,
 „მამანი ლაშქრით წყულები, ბკმოლათა მონახულები;
 „სხუანი წაასხეს შატრმწად, კელაქრუნი დაბაწ-
 რულები,
 „უმწანეს ბაბილოვნელთა სტიმოდეს წაქტვე-
 ვნილები.“ (ა)

მღუთის მტერი შაჰბაზ მიეცა ესწუთის ქტველით
 დიდსა შუბბასა ღმერთსა სინანულითა წავიდა
 სხანსეთში, სადაცა განიძნახა მიღება სასტიკის
 მოქმედებისა ქოევან ღმერთს შუბლი შუბლითაზედა.
 შანგალთი განიჭუმწად შატრმწად შიგნაზის საშ-
 ურობილესი ღმერთნიღებლობისაგამო შეუვისა
 თემუწანისაგან სულთანისადმი, რომლისაგან ითხო-
 ვდა შექმნობასა წინაშე სხანსთა, ღმერთსად
 სიევანრულისა გამო ქოევანისა თუხსაწმუნოებისა,
 უბძანა წამება მისი, უკეოუ ან მიიღებს შაჰბადის

(ა) ის. წამება ქოევან დედულისა, თქმული
 დიმიტრი ბაგნატოვანისა მიერ.

საწმუნოებასათ; ხოლო ძეთათჳს მუჟისა ბჭმან
დასაჭყუნისება, 1620 წელსა, რომელთა იცოცხლეს
შემდეგ ამისა მცირედი ხანი. უკთი მათგანი აღს-
რულდა მაშინვე, ხოლო მეორე შემდეგ სამისა
წლისა. მათზედ მწუხანებასა ქეთევანისასა მოგვი-
თხრობს დიმიტრი ბაგრატიონი ესნეთ:

«მუნ დაჰყო ხანი ქეთევან, კვრესით, სულთქმით
და ვაჟებით,
«მუჯლის მუჯთ სიკვდილს შეესწრო, მათგან უწყა-
ლს სკვაკებით;
«მისთვის დაბნელდა ქუცყანა, მზე შეიძოსა შაცებით,
«მაშინც ან დაცხდა შაჰბაზ, გულითა განაქვაკებით.

«მოსთქუამს: და გლხუჳთო უთქუცნოდ, სულთა
უტყბესნო მუჯებო,
«ჩემგან სათუთად ნახადდნო, ჯუნ ისევ უნძანო
ჩვილეთ;
«გადდნო კოკობნო უჩილენო, ზამბახნო გაფუ-
ჩინილეთ,
«სიკვდილის ცულით კნუთდნო, უჟამოდ განდა-
ცულილეთ.

«ჩემო შექმბისა წაღკოდნო. აღექსანდრე მ ლევანო,
«სანო მ ნამო ნანოდჩნო, ახადნო ნურგია ვევანო,
«თენიქულნო ვადლებნო, მალესტნისა მტევანო,
«უთქვენოთ საწყლად სულდგმულმან, ვითაჲ ვიქ-
თევანო?

„წინაშე დან წინათ დაბთული, სიტოცხლე გამ-
 „მინაჲ კრინთლის სუათ ბაქვას, იც ნუკეშ დამ-
 იან ახლდენ ბანაკანება, ანტა საიდედულოთ კრე-
 „ეოქებათ წამ გულის სადება, ნუ ხან აგრე
 ვეშული“ (ა)

ქეთევან დედოფალი მსჯულა ზემო ჩსენესულ სმ-
 ცხეთის ქალაქს შიდაზს, სანტა მხოლოდ ლო-
 ტვაში ჰმოგებდა ნუკეშსა ზე დდე დეებედ მოელოდა
 განკანტულებასა, ბაღწ მჭადის მოსკავს შაჭბახ-
 საგან. შაჭბახმა, შექეობაღმან ეშმაკის სიტოუნი-
 საგან, უჯანსკნელ განიძრასა წამება ქეთევანისა,
 უკეოუ ან იწამებს ჩუცნს: სფუასაო, ზეცათ მოკ-
 დანებულ მაჭიმდისასაო. აფსნულებს ამა საშინელისა
 ნუბისა თჳსისა მანდო შინაზას ხანს იმამეულს,
 წომეღმან თუმიტა მათდო დიდი ღონას ძებდა ზე
 უჩჩეკლად ქეთევანს უანი ეუო ქრისტიეს საწმშუნოე-
 ბისათჳს ზე აშინებდა ამასთანავე შაჭბახის მრისხანე-
 ბათა, მაგნამ საწმშუნოება მისი ვეწ შეანუიეს,
 საწმშუნოება რომელითა უკეოუ
 „ეოქებათ მთასა ამა ს მი იტვა ლა ა მი ეწ
 იქა ზე მი იტვა ლო ს. • მისტა თაგი თჳსი,
 წოგოწათა ც გვანქნს ანტონი კათოლიკოზი,

(ა) ის. ზემოთ ხსენებულთ სხოლით.

ქრისტესთვის სასტიკითა ცანჯვანთა დიდითავე
 ცრუადუბითა ზ უშიშითა გონებითა, ვითადაცა ლო-
 მსან. მაშინ, უღმერთთა მათ მტარვალთა ძევისათა
 ადგუნეს წინაშე მასსა ცუცხლი, ზ მოიხუნეს ში-
 ფუნნი, ზ მადწუხნი, ზ ბანი მტლითსა საბანკული
 ზ გვირგვინი დაძევა წვალისა, ზ ნაკვეთებული
 რეცა სიავისა სახელ ზ განახუნვეს თვალთა წინაშე
 წმინდასათა, ზ დასხნეს კეღნი, ყოვლად ბილწთა
 მათ, ყოვლად წმინდასა მას ცრადვისა ქრისტესსა,
 ზ განაშიგლეს იგი, ზ განმალეს ქუჩაშე მისსა
 ნაკვეთცხალთა სიწინაგულენი, ზ მას ზედა განადხეს
 წმინდა იგი, ზ იწვეს განუწად მუძუთა ზ სიონთა
 წმინდასათა განხურვებულთა მათ შამუწუროთა, ზ მა-
 დწუხთაძიურ განხურვებულთა დახლიანეს მუძუნი,
 ზ ყოველნი ვოცცნი წმინდასანა, ვიდრემდის და-
 შიშულდეს ძეაღნი მისნი, ზ დაადგეს თავსა მისსა
 განხურვებულთა იგი სიაგი რუალისა, ზ უკანასკნელ
 განხურვებულთა იგი ბანი დასდუნეს ყოვლად უბი-
 წოსა გულისა ზედან. ზ ესრეთ დაიკმა გუნდრუკი
 იგი მნავალ სუნნელი.» (ა) იგი ადსრუდდა ესრე-
 თისა სახითა 1624 წელსა სექტემბრის 13 დღესა,
 ოცმოცდა თექთმეცის წელსა შობითგან.

წმინდა ქოთეკან დედოფალსა თანა ზეჴანდა ოცნი
 ვანმე სუცესნი, რომელთათანა ნეჭანი იგი ატარე-
 ბდა დროსა დოცვასა ზ სამდთო წიგნთ ვითხვასა
 შინა წკალეაღმდე. ერთი, მათგანი, სახელი დომლისა

(ა) ის. სუნაქსანი.

აწსად იმ იხსენება, შეიქმნა ზატვიის მცემელ მამადის
საწმუნოებისა; ხოლო მეორე საგსე, მგზავსად
ქუთუვანისა, სასოებოთა ქანსტესისა, დიანს იქმნა
მოწამისა ღვაწლითასა ზე ქანსტესთს მიიღო
ადსასწული ცუცხლისა მიერ. სახელი ამა მდჭთისა
ზე ქანსტეს მოწამისა იყო ვ ა ს ი დ ი. —

შემდეგ სიკვდილისა ქანსტეს მოწამისა ქუთუვანისა,
წომეულთაჲ ქანსტეანთა სხაწესითისათა შექმნიბეს
წმინდანი ნაწილნი მისნი ზე დაჭულებს, დიდის ზატვიის-
ცოითა, ეკვლესიასა შინა, ქუთუვანის მიერ აღმუნე-
ბუდსა ქალაქსა შ ი დ ა ზ ს. ნათელი ზეცით გამო
წინილი წ. ნაწილთა ზედა იყო მაჩუხად შეკრებისა
მათისა. შემთუკ წაოდენიჲ ხანისა, წაგონათაც
მოგვიტხნობს ანტონი, მოვიდრენ მეფე თეიმურაზთან
გინჲ ღათანელთაგანნი სუტესი მონოზონნი, მეოჲნი
ქალაქს შ ი დ ა ზ ს წვალების დროსა, წომეულთა
წანებუნათ გვაში წმინდისა ზე განეუთ იგი ორად,
ზე ეგრძოე ერი, (ა) წომეულთათანა იყო თავიცა,
წანგწაგნეს აწმანაკათა (გალოთი) წმინდითა ზე
მწავლითა სუნნელითა. შემუხეს იგი ზე დიდითა
ზატვიითა, ვითანცა ქანსტეს მოწამე, წანძოიღეს
საქანთუწლოდ, ზე მანთგეს მესა მისსა მეფეს
თეიმურაზს, წომეულმან დიდითა ღაგონიითა წანდიო

(ა) მეორე ეგრძოე გუამასა წ. მის მოწამისა
წანდიეს ღათანელთა მათ სუტესი მონოზონთა ქუტუ-
ვანად თჳსად ზე აქმომდე აწის ბუღდიის ქა-
ლაქს ნ ა მ უ რ შ ი ა.

აღექსანდრეს, სადაცა კათოლიკოზმა ჩაქანამ,
თანა დასწრებითა სამღვდელო კრებისა, დაჭკმაღეს
ქვეშე სამართლისა ტრანჟუხასა აღავერდის სობო-
რომსა.

ეკკლესია ქანთუშლთა დღესასწავლობს წამებასა
ქუთეკან დედოფლისასა სექტემბრის 31 დღესა,
რომელსაცა შინა იქმნა წამება ზე განდაცვალება მისი.
დიდება მისი არა წარხდეს. გვაშმა მისმა
შძულობით განისუქნოს. სახელი მისი ჰვი-
ებდეს ნათესავით ნათესავად. სიბრძნესა მისსა
აუწყებდნენ ერნი ზე ქებასა მისსა ჰქალაგებ-
დეს ეკკლესია(*).

აღო. სავანელი.

ქ. თვილისს.

(*) ის. წიგ. ისო შინა. 44. 12 — 14:

ცოდნისათვის განჯგაფისა. (*)

(თ. ნიკოლოზ დიმიტრის ძეს ჭავჭავაძეს
უყუბუნნი.)

რედ. კერ.

1. განჯგაფა აწის კელა ზგა: ზარველი აწის უ-
ზილი, რომლისაცა ბატონს ქორდება აღთაჟა, ზ
აწის ზარველობის ცნობის ნიშანი აწის მხე ლომსა
ზედა. მეოცე აწის უუმაში, მესამე აწის ბანათი,

(*) საქართველოში ვადნე მეუობადმდე ინაკლი
II; ნაცვლად სათამაშო ქადაღდებისა, უხმაწიანთ მა-
თივე მხგავსი ძულის ზინჯუიტები, რომელნიცა
მხატვრობითა თხსითა წამოუდგენენ მოთამაშეთა
სხუა ზე სხუათა მნიშვნელობათა ზე რომელსაცა
მწოდებთ «განჯგაფა.» ეს ფაჩუიტები გვქონდა
ზედაქციაში, ტანა ვეკას გზით ვეჩ მიჯგდით,
თუ ვითა ზქონათ ხმარებაში ძუელ დროს. ყამსა
მოგზაურობისა ჩემისასა ამა წელს, ვიმეოფებოდი და
ჩუწნის თანმედროეს მწედლის თ. დავით ციცისაძე-
ლის სახელში ს. ქანელს, სადაცა მარუწნა თავისნი
მნაგაღნი მშენიეწნი თხულებანთ, მათ შორის
გზოვე აღწეკა ხეო სხენებულის განჯგაფისა, რომ-
ელსაცა ვბეჭდავთ ჩუწნს ყუწნაღში დანწმუნებითა
მით, რომ ჩუწნას «ცისკრის» მკითხველნი მიადებენ
სასიამოვნოდ.

რედ. კ.

მეოთხე ანის ჩ. ნგა, მესოთე ანის კმალი, შაქსა
ანის თაჯა, მეშვე ანის ადაღნი ზ შერვე უანაჯი.

აღრიცხულთა ამათ თუთოეულთა კელთა შინა ანის
კანაყნი თორმეკათორმეტნი, ზ თუთოს კელის თო-
მეტს კანაყნი მიწველი ანის ბატონი, რომელიც
განჩევა ქოლგის დახუჭვით, ზ მეორე ანის
კეზინი. ხოლო ორნავე ასე ანის ცხენოსანნი,
ჩემოთ თქმულს აღთაჯს განდა, ზ აღთაჯსაც
საქს კეზინი ცხენოსანივე.

ანამედ შვიდთა ამათ ბატონთა, ცხენოსანთა ზ
ქოლგისანთა, ზ რვათა კეზინთა აქესთ განჩევა
უდომანეობისაგან ესრეთ: აღთაჯის კეზინს აქეს
უიხალი, უუმაშის ბატონსა ზ კეზინსა აქესთ უუ-
მაშია, ბანათის ბატონსა ზ კეზინსა აქესთ ბანათი,
ეგრეთჲმ ჩანგის ბატონსა ზ კეზინსა ჩანგი, კა-
მლის ბატონსა ზ კეზინსა კამალი, თაჯის ბატონსა
ზ კეზინსა თაჯი, ადაღნის ბატონსა ზ კეზინსა
ეგრეთჲმ ადაღნი, უანაჯის ბატონსა ზ კეზინსა
საშიავე.

განყოფინაიუს განჯრათისა.

2. განჯრათს განყოფება მანინ მსწორედ ზ რი-
გზედ რვა კელად თუ ითამაშებენ საშინი, ზ ამითნი
მდებარის განჯრათისაგან აღიდებს ერთი მათგანი სამსა
კანაყსა, ერთსა თუთოს იმერობს ზ ოცს თავისთან
მხსლომანეთ მისცემს, ზ რომლისაც უჩუობესი კა-
ნაყი იქმნება გაყოფა იმის უდგება, ზ მანჯვინე

მჯდომადე გადდაუჭინის მას, რომლისაგანაცა იწუ-
ბის დანდებება ზე განყოფი, ესეყო: მასცემის მანჯჯინიკ
მჯდომადესა ოთხსა ვადაყსა, ზე ეგრეთვე შექდგომით
შექდგომად, ანიგებს ოთხ ოთხსავე დასრულებადვე
განყოფისა, მაგნამ განყოფისა ამას შინა დამრი-
გებელი ესე შინჯუფსა ზე დასასრულს დანდებებაში
ურყენს შინს ვადაყსა, ზე ამით საშუალ დაფანგით
განყოფის, ზე განყოფილი ესე განჯჯაფა სუფუერთო-
ბით ანის ვადაყი თუთოეული ოთხმოც ზე ათექვს-
მეტი, ზე დიცვისის ამისგან სამთა მოთამაშეთა ენ-
გების ვადაყი თუთოს ზე თუთოსა ოცდა ოთხმეტი
ოთხმეტი.

დაწყობისათვის განჯჯაფისა.

3. თუთო ზე თუთო მოთამაშე სამნიკ დააწობენ
თავიანთ განჯჯაფსა, ანუ ვადაყსა, რომელიც მტკებიათ
ესეყო: შინჯუფლად დასდებენ ბატონს, ზე ამასთან
თავისავე ვეზინს, მაგნამ დაწყობაში უნდა იცოდეს
მოთამაშეში, რომ რაჟა კელი, რომელიცა ზეითთ
განჯჯაფის ცნობაში ადგინაცხეო, ამა ოთხისა ცოცა
მსჯობს, ზე ოთხისა ბეჯნი: ეიზილისა, ყუშა-
შისა, ბანათისა ზე ჩანგისა მსჯობს ცოცა. ეს ასე
უნდა დაწყოს: ბატონთან ხომ ვეზინი იქმნება, ზე
ვეზინთან იაქე, იაქესთან ონი, ზე ონთან სამი,
ეგრეთვე შექდგომისა შექდგომი ვიდრე ათამდე.
ეგრეთვე ამის შექდგომისა ოთხისა მსჯობს ბეჯნი:
კამდისა, თაჯისა, აფადისა ზე ყანაჯისა, ზე ეს.

ასე უნდა დაიწყო: ბატონის შემდგომს ვეზიწთან
 უნდა იყო, ათი, ათთან ცხნა, ზე ცხნასთან წესა.
 ზე ასე ერთმანეთთან გაწიგებოთ, ზე დაწყობით
 უნდა იყოს ვადრე იაქმდე

გამოძრევისათვის ხარჯობა.

4. ხაჯია ასე უნდა გამოაწილოს მოთამაშემ,
 რომ უიზილისა, ყუმაშისა, ბაბათისა ზე ჩანგისა,
 წადგანც ცოტა მსჯობს, ცოტა უნდა შეინახოს,
 ბევრი ვაჭყში მისცეს: ხოლო ვაჭმლისა, თაჯისა
 ადაღისა, უადაჯისა, რომ ბევრი მსჯობს, ცოტა
 ვაჭყში უნდა მისცეს ზე ბევრი შეინახოს.

თამაშობისათვის განჯაფისა.

5. სამს მოთამაშეში, რომელსაც ხაჯიუწლი ბა-
 ტონის აღთხუი ეტყება ის თამაშებს ხაჯიუწლად,
 ზე ამ აღთხუის ვაჩაყს ვადრეობადებს, ზე ერთს
 სსქას უიზილის ვაჩაყს მოთიჯელ თანავე გამოატანს,
 რომელიც ბევრი იქმნება უიზილის ვაჩაყში იმას,
 ზე მაშინ მოსცემენ ოცნი თანამოთამაშენი თხოვს
 ვაჩაყს ხაჯად: კიდევ ისევ თამაშებს, ასე რომ
 თაჯის ვაჩაყებს გაშინჯავს, თუ ბატონი ზე ვეზიწი
 ეწიის ვულისა ოციკ ერთათ ჭყავს, ბატონს თამა-
 შებს, ზე თანა მოთამაშეთაგან ხაჯისა აიღებს.

თუ ვეზიწი ჭყავს ზე ბატონი ანა ჭყავს, ზე სს-
 ქას ზეცებია, იმის ასწავლად ერთს უქვემოყის

ვანაყს განდმოაგდებს, ზ ბატონს გამოითხოვს სათამაშოდ, ზ მეკმე ვისაც ბატონი ჭყავს ათამაშებს ზ ვანაყს ის წაიღებს; ამას ეწოდებინს ადჭესნა თავისა.

სამს მოთამაშეში, რომელიც მანჯანავ ურის, ერთმანეთის მოთაფენი აწინან, თუ თავისი მოთაფე აწინს, რომელიც თამაშებს, ზ ბატონს განდმოაგდებს თაფით მოვა, ზ ისე დაჭკნავს, თუ მოთაფე აწინის მანტო ბატონს ათამაშებს, ზ თუნდა მოთაფე აწ იყოს იმაზედაც მოვა თაფით, თუ მეორესაგან წანთმევისა აწ ეწინიან, ზ თუ აწ ათი ზ აწ იაქე ჭყავს იმავე ბატონისა, მაშინ შეუწინებულად მოვა თაფით, ზ სამინო ასე ხეძო დაწერდის რიგზედ თამაშებენ: ავრევე კიდევ იაქე ჭყავს ზ ვეზინი აწა, მაშინ ვეზინს გამოითხოვს სათამაშოდ ზ იმას აუხსნის თავსა. მაშინ ვისაც ჭყავს იმის ვეზინი განდმოაგდებს ზ წაიღებს ხანჯს; ესეყოვე უზინკუჭდესს ახნაფებსაც აუხსნიან თავს ერთმანეთში ზ თამაშებენ.

რომელიც თავის კელში დაჭკელავს რომ თავის ასავსნული ადარ ეყოლებს, მაშინ წაც სათამაშოები ექნება ყველას ათამაშებს, ზ ამას ჭკვიან კელის გამოხვლა: ამ დროს ცხენიანებს განდმოყრის ზ ხანჯს აიღებს, ზ ცენიანებს რომ განათებს მას უკან ვანაყის განდმოგდებაში იტყვის «ბაიად თუ ბაიადი იუოსო? ბაიადი ეს აწინს, რომ სხვის იმაზედ უკეთესი იმასნაფის ვანაყი აწ ჭქონდეს, ამასაც ამიტომ იტყვს თუ ეს აწა თქვა, ვისაც

იმაზედ მჯობია ვაძაუი ექმნება დაჰქაყს და წა-
დებს.

ბაიადებს რომ ვაძაუებს და ადამ ეყოლებს,
მუქმე მძულს ვაძაუებენ, კელის ვაძაუებრა ეს
აძის, რაც ვაძაუება ექმნება თუთოსა და თუთოს
აძევენ თაგინთ კელში.

მაშინ რომელიც მანჯუნთ უჩის ვამოსხობს
ესა მუქამდენც ვაძაუი ექმნება და რომ მისცემს
მუქმე რომელსაც იმაზედ უმჯობესია იმისავე ახრავს
ვაძაუი ექმნება, დაჰქაყს და ის წაიადებს; ვაძაუებ
ეს ვამოვა კელს და თამაშებს ბაიადებს; ბაიადები
რომ ვაძაუებდა ისიც ვაძაუებდა კელს, და თუცა
მანჯუნთ მჯობია იმისავე ვამოსხობს ვაძაუს,
და რომ მისცემს, მაშინ რომელიც უმჯობესია ვა-
ძაუი აქვს იმისავე ახრავს დაჰქაყს, და წაიადებს;
ვადრე დასასრულადეუ ერთმანეთთან ასე თამაშებენ;
თუ თახი და ან უფრო ცოცხა ვაძაუი აძის და-
ძაიადები კელს ადამ ვაძაუებენ ეს მუქმეს, რომ-
ელიც ერთი მადანი ვაძაუი შინ ვამოსხობთ ექ-
მნება, და ან ნიკ ვამოუხრავდა, მაშინ ვისაც იმისა
ვაძაუი ექმნება უმჯობესია დაჰქაყს, და ის წაიადებს
და ესერი დასასრულებენ თამაშობას.

სალოცებო. ვუერთგული.

ცხების წახულს რომენი სდ დაჰსდებია?
ადამ მისხოსს ხახოგ'დოდ ქათუთა თუქის ეს
ვასდებთ. შო, ღიხ, მკონია იქ დაჰსდებია, ხადაც
8.

ვანბობდი, უჩი: მადიან და ვიღაცე, ჯერ ეს სანკაგო
 ანის მეთქი. თქვენ იქნება გვერდით დახატეთ
 და ვიღაცე, ესე იგი, წყნო! ანა, შინსა ბრძანდუ-
 მით ამა ახრადგან, ანცა წყნო და ვიღაცე და
 ანცა დახატეთ. გულის მოსულის ვაძის და მო-
 ღდავს. მუ და ვიღაცე და წაძმობიდა ეს საშინე-
 ლება, რომ ჩუქნას თავის უბეჭუჭხ მდგომარეობაში
 ყოფნის მანქანა ვაძით თუთან ჩუქნაჲ! კ'ცა თავის
 თავსა თუთონა მტრობდეს!! ანა იუ დემკოი გ'წამსთ
 ამახელ უსამინელესება გ'გონადა? სადმე?... დუთის
 გულისათვის, მიწითონებით მიძისუხეთ და გულის-
 ველობით! მაკამ ვინა ვსობოვ გულისუღმანსა.
 შეკვირებით ეძის სახელში ჩუქნა გულისუღმანა და
 მდენივე ქართულნი, ვაძანარეობით, ვაძანარეობით,
 ვაძანარეობით, ვაძანარეობით? და სეუღესით
 ჩუქნას დახატეთგან ანა გ'გონდისან! ვითამც
 ს'საგადოდ, ვაძიდა ანა გ'ვ'კეთით, გ'ვ'ანგით,
 მოკვლეო ნაყოფი დაძე კეთილი! დემკოი და ვიღაცე-
 დისთ! დემკოსა ჩუქნათს მოუცია ნაწი მხოლოდ
 დახატეთ! აი, ბატონი ბრძანდებით, დაკხდეთ,
 მოკვლეო ქართულენად და ვაძანარეობით. ვინათ
 და ვაძიგა? ჩუქნა საქმე რომან წაგა წინ? ცან-
 კრეილის თუ ბრძანებთ წაგაეთხროთ, აქმდინ რომ
 ანა წაგაეთხრება, ანა დაძის წაგაეთხრეთ.
 უცნაურად იგი იუ ვაძიგა და, ჩუქნს ცანკრის უმე-
 რის წაგად ვაძიგაობენ მუქნა, და რომ თავი-
 სიგად ვინა ჩუქნენ ვაძიგაობით, მან მხოლოდების
 თანში, მისი დვილი იქ ანის, ვაძანარეობით

დიკონკრეტის, ესე იგი თუთან შენა, ანა მოქმედებით,
 ანაქსხატყვით: ვანსეკს ყოველი ნაშრომი, შენის
 სიტყვობით გამოხატვით მსგებნაურნი დექსენი, ვაი-
 ტანკონკრეტის თანმუყაზედ ზეიქ განსკიდებოდეს, უყოუ
 ან განსკიდა, განდებოდეს საკიდხავად მხალგულთა!
 ეს ხეუდნი ეა დეცვა, თ. გ. დავითის — მის უნან-
 თაგისაგან გამოცემულს ცანსესსა! თ. გ. ერისთავი
 ვახსენე, ზე შუალავთ ან იქმნება ვსოქვა: ან გრ-
 მნობით ვუყურებდით თ. გ. უნანთკს, რომელმანცა
 დანაუშინა „ცოი სკანია“ აღდგინა დაცემული
 ქართული ენა, მანკვლი კეთილი შესძინა საქართვე-
 ლის ზე უჭრო მეტს შესძინებდა, უყოუ რეცნ
 განდავკვირდნ, მადლობა დამყურმნდვისათვის, მაგანამ
 ან, მაგდენი სანადისი ანის რეცნშია: ნაცულად
 მადლობისა, ხშირად დამდურება ისძიდა იმ გვან
 კაცხედ, რომელმანცა ცალანტა ზე შრომა დანსი
 ანის შენაშენისა ზე რომელსა წყალობითაც ახლაცა
 გამოდის უჭნაღია. თ. გ. ერისთავი რომელ ყო-
 ვალაყო, აქმდინც დამანებულნი ვაქმნებოდით.
 ან ნახა ქართულთა პოეტის, რომ ვუდარ ვაწყო
 თაგისა კრძნობა რეცნხედ, დავიანა, ამოხკნით
 დანება თაგი უჭნადს ზე სოქვა: რომელც ვაწი-
 რაყო, ისე მსწინდით! რეცნც მეტის მეტა ეა ან
 ვანდოდა. ან ან ვახი აქეს რეცნშია ვეშანაგის
 ცალანტა ზე ამსთანავე შრომისა... საუკრულთა წად-
 მკაისხედით: მომიტყვეო, ურცხვად ნუ ვაქმნება
 მეცწესეო ბევრის რეცნს ლაუბობით, ამსთანავე
 მეგონა მოვეცითაც დიდდუნით, ანმანდით თუ

აგვიყავს წუ შეწუხდებით, საკმაო გახლავართ... საწმინდო ვან რომ ქართველნი, ვერცა ბეკეს შეკრებისს ავიტანთ ზე ვერცა მომადრებულს სახარულს. ვაჲ შენ ჩემო თაგო, აჲი ან დამოკრწიდა. **ღ**დაქს ხომ ორთაჭადას ქრავაჲ ან ოქნა მიშველყო, წავადეთ თანყს ვედან მაუსწრობით, დამწყება ზე ცანდელი დავრქვით. მუწმე თუ აქ ანა ვართი შენაძრეო! ხუროთუნულებს დამადრებულს, ესე იგი მოაწმინდულებს ზე სწულად დავიდუბუბათ! ნა დროს დავრწმუნება თუ დქრთა გრწამსთ, ანა თუ დავრწმუნება უოგელი საბძმრე აქ ანის!!!

ხურობა იქით იქონ ზე, მე ვიცი რომ ძალიან გწუანთ ჩემი დავუბობა, ესე იგი, სამართლით დავაბობა, ნაჲა გწუანთ, თუ ამას იქით ვადაუბო ტრევა გამაძრეთ მანცა ნა ტრევაუბობა ჩემას მხართ! რომ ანაგან მაგდეს ვუწეს, რომელთა ვადაუნა ჩემი ნათქვამა? ანა თუ ვაიტეს, სწულეს ც მუქ ხან გონაჲ ნასადგინველია ისანი, რომელთ ცა გაცობელა აქქისი ვაძმონა ზე ტრევაო ან მოხდით ჩემი ნათქვამა. ჩემი სახარადრება ხომ ნადა? სწულ ამას იმანის: ილაუბონს ილაუბონს ზე დამუდებსო!..

მარტოყუბე

მოცულებული ბრძოლიანობა.

უნდა მანდგულს ბრძოლიანობის მაგალითი შევიდა
დასათიანად ჩატყული უწავილი კაცი.

— თქვენ უთუოდ ვუდა მცნით? დასაგვიკვ-
ლია! შე ადრე ვაუა ვოენის სამსახურში... მუნ-
დერი, უდვამები, დეზები... ესენი უოკალი მსტვლის
კატის სასესა. ესლა სამსახურდგან განდავსდვი
ღ დაგსახლდა ჩემს მამულში; ხოლო დადვანტ შე
ადრე სშიდად ვუდულობდა ხოლმე თქვენს სსტა
ღ სსტა საწვინდმანობესა, ესლატ ამისათუს ვასული,
შემქიენით ადმოგანჩიო ჩემის საცოლოსათუს
ვანტი და მსაწყებები. ფასში იმული მაქეს მოვი-
ნადღე.

ფაჭინი თუშტა ან იტობდა მას ზ ანტა
ოდესმე ენასა იგი, ანტ მუნდერი ზ ანტა დეზებითა,
მაგნამ მაინტ დიდი მოხარული იყო ამ შემინკუუდე-
ბით ზ განდმოუწყო მან შეიდგულსა უმვანუასესი
ნიუოები ბრძოლიანობისა. ამ დროს ამ მაგალითის წინ
გაიანა სსტა უსმარვიდმა კატმა. შეიდგულმა დაუკაუნა
მას ფანჯანა. ეს მოოკე კატიტ შევიდა ამ დუქანში.

— მშვიდობა შენი ნახვა, ჩემო საუგანულო ბა-
ნონო!... ვუდატ შენა მცნობ?

— ვა! ადბენტ, შენ ხან! ზ შეგობნები განდა-
ცვიუნენ უნთმანუს.

— დიდი ხანია მანდუში ხან? ჰეითხა ახლმა
მისულმა ბანონმა.

— ესლახან მოკულ. ქონწილი მაქეს, ან იტი?...
9.

— გავიტონე... ბედნიერი ხარ, მოძალატავს.
ჩინებულნი, მდიდარი ბატონა ამოგიჩივია! შენი
გნაძინისა უთველს ჭყუიდეგან შლიდა... წადი მხათ
მოგებულს დააფუქა. —

— შემოიარე წოდისზე ჩემკენ: დაწვლილებით
გიაშობ, წოდისს მოკახდინე.

— უთუთ, წას შერები, საჩუქრებს ხომ აწა
ყიდულად შენის საცოდლოსოვს?

— ნუ იძვინებთ, იგი დიანია, რომ წაბ ინდოუ
თში ძვანფასი ქუზბია იშათი შეამკო.

— მოდი, შენც მაშველ ადმოვანჩიით ვანგი
ნეტები.

— ბატონი ხარ. თღონდ შენ ფასა გამოიქცე
თონემ ამოჩივია ადვილად. —

შემდეგ წამდენისაზე ქუქა-ჩხნევისა ჭ ფასში
დაჩინებისა, მათ ამოაჩივს ნეტები ონისის თუ
მნისამდინ. წოდესაც საქმე მივანდა ფულის მიცემა-
ზედ, საქმით დაფიქრდა ჭ უთხრა ვაჟაიჩის:

— გესმის-წა? დედაკაცია, ხომ იცო თავიანთ ნათ-
ქვამნი აწიან... ისინი ჩვენს ადმოჩივულს წასხეს
მნელად მოიწონებენ, ჭ მე აწ მინდა რომ ფულები
ცუთილად განდავუწამო... აწა შენ ოცი თუმიანი
ბუთ... ჯერ წავალ ჭ ვაჩვენებ ჩემს სასადღმოს
ამ ნეტებსა... აქვე დგანან, ამ ოწითთ სახლას
ქვეით... ჩემი მეგობარი ბატონი კი აქ დანჩება
შენთან გიწათ, ვიდრე დაჯანჯუნდებოდე...

ვაჟაიჩი ეთანხმა. საქმით წავიდა, ჭ გიწათ
ბატონმა დაუწყო დუქნის ბატონისა დაწინა

ანაუ ამბავებზედ. დასახებულა. და მასალა შეიკრ-
ლათ საუბრისა, ბანონში დაიხუდა საათებუდმუხბარ:

— ეხლა ვა უქცნათოდ. ჩქო საყვარელს მუკ-
ბანო. დღეს ანა მკვლიონ. იმის მოხელას ვიდა
მოწყვლი. მსინს სადელნმა გუჯო იმის ვრძლად
დაშანავი, რომ ამოდენა სენა დოგვიანა... უქცა
ჩუ წანსი გქეს, ასეთი მდიდარი საცოლოს მუკს
იმის, რომ ნ.სხუაჩ წლის შემოსავალით იუადის
შენს დუქინსა... მშვიდობით. —

— ჩუ მსწუხდებით, მე ან შემიძლიონ საქმისა
გაშეკება. უხრა ბრალე ვიქმა. სიტყვა სიტყვაზედ,
მართ მოწყვლით დაშანავი ზ ჩხუი... —

ამ დროს შემოვიდა დუქინისი მოლიციის ჩინო-
ვნიკი ზ იკობსა მან მასეტი უკინილისა. ვუკანჩმა
უამბო მან ქოველი საქმის განკითება.

— რამდენა მოგცა ბუთა? მკითხა მოლიციის ჩი-
ნოვნიკმა.

— იცო თუ მანი.

— მგონია, რომ მე ამ უფლებს უნდა ვაცნობდე...
მანკენეთ ბუთ მოცემული ფულიები.

— ამა, თახი, ხუთ. ხუთ თუ მანანა ბაფუოები.

— მსწორეთ ესენა ანთან, წაბუტბუტა მოლიციის
ჩინოვნიკმა. უფალი ბანონო! (უთხრა მან, რა მი-
უბნუნდა გინათსა) გთხოვთ თან წაშომუკეთ... —

— რას ნიშნაშს ვუა?... რთგონ ბუდამ მაც გუანს...

— ანაუენსა, მოლიციის ტყეში გრცობა ტყის
წასაც ნიშნაშს... ვც ფული აქ მომეცით, ვგინი
ქაღსიციებია, ამითი გაკუთბულე ბილეთებია... შენით
ჩქადა ვამოვნით შენს ამხანაგებსაც... წამობ-

მანდით... იმჟღერებულ ნუ მყოფთ მიკვისმაგორ უსიამოვნო ძალა...

ბაწონი დაუმთხვავა თავის ბედსა ზ ჩაუჯდა დროშკაშია მოლიცის ჩინოვნიკსა, რომელმაც უთხრა ჟაგაიჩისა, რომ ისიც მოვიდეს მოლიცოების ტერთან ნახევარ საათის შემდეგ ანუ უკნო ადრე.

ხოლო რომელმაც ჟაგაიჩი მივიდა მოლიცოების ტერთან, მაშინ გამოჩნდა რომ სამნივე შინნი: საქმობიც, ბაწონიც ზ მოლიცის ჩინოვნიკიცა, ყოფილან ამხანაგნი ქუჩდნი. იმათ ანაგვან ან იცნობდა ზ დღესაც ანაგვან ან იცნას და იქმენ ისინი.

გ. რჩეულთივი.

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა .

წადგანც ამ წლის გამოცემა თავდება, ამა უკანასკნელას ნომრით, ამისთვის რედაქცია ცხებინა ამის მოითხოვს შატრეცემულთა ჩუქნის უკნაღის მკითხველთაგან ბოდისა, უკეთუ მხოვეს რომე აქამოდვე გამოცემულს წიგნებში ჩაკლულეგანება რომე, ანუ შეცთობა, თუ უწყობა. კანგათ მოეხსენებათ იმ უფალთ, რომ ყოველი დასაწყისი საქმე უნაკლულეგანებოდ ანა ანს შესადგებელ იუოს ადსრულეებულ მოძავლის წლისათვის კმაობით ყოველსავე შეცადინეობასა, გამოვსცეთ კტლად ზ წამატებით, რომლისათვისაც მოველთ დღე დღესე ქ. ს. შეცკებურდით ჩინებულ ასიებს. სადწმუნო ვართ, ყოველი ნამდვილნი ქანთველნი მოსცემენ რედაქციას შემწეობასა ადსასრულეებულად ამა საზოგად სასანგებლო საქმისა. ✓